

William Shakespeare

Oluja

*s engleskoga preveo
Milan Bogdanović*

eLektire.skole.hr

SADRŽAJ

PRVI ČIN _____	4
DRUGI ČIN _____	27
TREĆI ČIN _____	44
ČETVRTI ČIN _____	58
PETI ČIN _____	68
EPILOG _____	81
RJEČNIK _____	82

LIKOVİ

ALONSO, *napuljski kralj*
FERDINAND, *njegov sin*
SEBASTIAN, *Alonsov brat*
PROSPERO, *zakoniti vojvoda milanski*
ANTONIO, *njegov brat, uzurpator milanske vojvodine*
GONZALO, *poštteni stari savjetnik*
ADRIAN, *dvoranin*
FRANCISCO, *dvoranin*
TRINCULO, *šaljivac*
STEFANO, *pijani podrumar*
KAPETAN na lađi
VOĐA PALUBE
CALIBAN, *nakazan i divlji rob*
MIRANDA, *Prosperova kćerka*
ARIJEL, *zračni duh*
IRIDA
CERERA¹ }
JUNONA } *likovi koje prikazuju dusi*
NIMFE }
ŽETEOCI
Drugi dusi u Prosperovoj službi. Mornari.

Mjesto radnje: brod na moru, a poslije razni krajevi na otoku

---

¹ Cereru glumi Arijel (vidi IV. čin).

PRVI ČIN

PRVI PRIZOR

Brod na moru. Oluja s grmljavinom i sijevanjem.

(Uđu kapetan i vođa palube, svaki sa svoje strane.)

Kapetan. Vođo!

Vođa. Evo me, kapetane. Što je?

Kapetan. Sazovite mornare, prijatelju - prihvatite se ljudski posla, jer ćemo inače naletjeti na obalu! Hitro, hitro!

(Ode.)

(Uđu mornari.)

Vođa. Hej, braćo! Živo, živo, braćo! Žustro, žustro! Savijte košno jedro! Pazite na kapetanovu zviždaljku!²

(Mornari odu.)

Duvaj, dok ne prsneš, ako je samo dosta prostora!³

(Uđu Alonso, Sebastian, Antonio, Ferdinand, Gonzalo i drugi.)

---

² Dokazano je da su zapovijedi, što ih izdaje *vođa* u ovom prizoru, posve stručnjačke. Pomorsko nazivlje prevedeno je u ovom prizoru uglavnom prema "Pomorskom rječniku" što ga je god. 1922. izdao Rudolf Crnić, poručnik trgovačke mornarice.

³ Naime ako ima dosta prostora između lađe i obale, da se lađa ne razbije.

Alonso. Pazite, dragi vođo! Gdje je kapetan? Držite se junački!

Vođa. Molim vas, ostajte dolje!

Antonio. Gdje je kapetan, vođo?

Vođa. Zar ga ne čujete? - Ne kvarite nam posao! Ostajte u svojim kabinama! Vi pomažete oluji!

Gonzalo. Ta umiri se, prijatelju!

Vođa. Kad bi more htjelo da se umiri! Otale! Što mare ti bukači za ime kraljevo? U kabini! Mir!... Ne smetajte nas!

Gonzalo. Ali ne zaboravi, prijatelju, tko je na lađi!

Vođa. Nitko, koga bih volio više od sebe samoga. Vi ste savjetnik - pa ako možete tim elementima naložiti da umuknu, i smjesta učiniti mir, nećemo se više dotaći ni jednog konopca. Poslužite se svojom moći - ako pak ne možete, zahvalite bogu što ste tako dugo živjeli, i spremite se u svojoj kabini na posljednji čas, ako nam je suđeno. - Žustro, braćo! - S puta, velim!

(Ode.)

Gonzalo. Taj mi ugursuz daje mnogo utjehe! Nema, rekao bih, ništa na njemu što bi govorilo da će se utopiti. Vidi mu se da je pravi obješenjak. Gledaj svakako, dragi Usude, da bude obješen. Od konopca njegove sudbine načini nama sidreno uže, jer naše nam slabo vrijedi! Ako taj nije rođen za vješala, jao nama!

(Odu.)

(Vrati se vođa.)

Vođa. Spustite košni jarbol! Žustro! - niže, niže! Uхватite vjetar velikim jedrom!

(Unutra krika.)

Što urličete, đavoli! - Glasniji su od oluje i od našeg posla.

(Vrate se Sebastian, Antonio i Gonzalo.)

Opet! Što hoćete ovdje? Zar da ostavimo posao pa da se potopimo? Zar hoćete da potonete?

Sebastian. Kuga ti izjela grlo; ti lajavo, pogano, bezdušno pseto!

Vođa. E, pa radite vi!

Antonio. Na vješala pseto, na vješala! Kopilane, bezobrazni vikaču - nas je manje strah da ćemo se utopiti, nego tebe!

Gonzalo. Ja mu jamčim da se neće utopiti - pa da lađa nije jača od orahove ljuske i da je probušena kao bludna djevojčura!⁴

Vođa. Otisnite lađu od obale! Dignite oba glavna jedra! Natrag na pučinu! Dalje od kopna!

(Vrate se mornari, mokri.)

Mornari. Sve je propalo! Pomolimo se! Pomolimo se! Sve je propalo!

(Odu.)

Vođa. Što? Zar će nam ohladiti se usta?⁵

Gonzalo. U molitvi su kralj i kraljević!
Pomozimo im - ista nam je kob!

Sebastian. Sav smućen ja sam.

Antonio. Baš nas prevariše
Te pijanice za živote naše!
Utopio se, gadna jezičino,
I pokrilo te deset morskih plima!⁶

Gonzalo. Ne - vješala ga ipak čekaju,
Pa da se protiv toga zavjere
Sve morske kapi i na njega zinu!

(Napolju se čuje metež i krika.)

"O smiluj nam se, Bože!" - "Razbismo se!
O razbismo se!" - "Zbogom, ženo, djeco!"
"Oj zbogom, brate!" - "Razbismo se, jao!"

(Vođa ode.)

Antonio. Potopismo se s kraljem svi!

(Ode.)

Sebastian. Oprostimo se s njim!

---

⁴ Stara engleska poslovice veli da se onaj koji je rođen za vješala, ne može utopiti.

⁵ To znači: zar nam je *umrijeti*?

⁶ U staro su doba gusare vješali za vrijeme osjeke uz morsku obalu, te bi ih tamo ostavljali dok ih nisu redom tri plime pokrile. Antonio veli ovdje "*deset plima*", jer je vođa tolik lupež da za njega nisu dosta tri plime.

(*Ode.*)

Gonzalo. Sad bih dao tisuću lanaca mora za jedno jedino jutro zemlje, obraslo vrijeskom i žutilovkom. Neka se vrši božja volja - ali ja bih volio umrijeti suhom smrću!

(*Ode.*)

DRUGI PRIZOR

Otok. Ispred Prosperove ćelije.

(*Uđu Prospero i Miranda.*)

Miranda. O dragi oče, ako li je tvoja
Vještina takvu huku podigla
Na divljoj vodi, sad je stišaj. Mišljah
Da nebo hoće smolu smrdljivu
Da prospe, ali more, penjuć se
Do nebeskoga lica, gasi vatru.
Sa onima, što sad sam vidjela ih
Gdje pate, patila sam i ja! Razbit
I smrvljen divni brod, na kojemu
Zacijelo bjehu plemenita bića!
Baš u srce me dirnu njihov krik!
O nevoljnici, pogiboše! Da sam
Božanstvo neko moćno - bila bih
U krilo zemlje more salila,
Da ne progutâ onaj lijepi brod
I jadne duše s njim!

Prospero. Umiri se
I ne boj mi se, nego milosnom
Svom srcu reci da baš nitko nije
Postradao.

Miranda. O kobni dane!

Prospero. Nitko.
Od brige za te sve to ja uradih -
Da, za te, draga, za te, kćeri moja,
Što ne znaš tko si, niti otkle ja sam,
Ni da sam više nego Prospero,

Gospodar ove jadne ćelije
I tako jadan otac tvoj!

Miranda. Još nikad
Ne pomislih da nešto više doznam.⁷

Prospero. Al sad je vrijeme da te uputim
I u drugo. - Posegni ručicama
I skini plašt mi čaralački. - Tako,

(*Stavi plašt na stranu.*)

Tu leži, snago moja.⁸ - Utri oči
I mirna budi. Onu strašnu sliku
Brodoloma, što sada je u tebi
Probudila toliko sažaljenja,
Udesio sam ja vještinom svojom
I tako brižno na sve mislio,
Te nitko živ - ne, ma ni vlasak nije
Ni živoj duši s glave panuo
Na onoj lađi s koje krik si čula
I vidjela kako tone. Sjedni,
Jer sada treba da još više doznaš.

Miranda. Već više puta počeo si tako
Govoriti mi, tko sam, al bi svaki
Put opet stao. Ispitivala sam,
No uzalud, jer posljednja ti bješe:
"Stoj, jošte ne!"

Prospero. Al sad je došo čas
I zgoda, koja tebi nalaže
Da uho otvoriš - pa zato slušaj
I pazi. Možeš li se onog doba još
Spomenut, prije nego dođosmo
Do ove ćelije? Ja ne bih reko
Da možeš, jer ti onda nisu bile
Još ni tri pune godine.

Miranda. O mogu -
Uistinu.

Prospero. Pa čega? Drugog doma?
Ili drugih ljudi? Naslikaj mi sliku
O nekoj stvari koja ostade
U tvom pamćenju.

Miranda. Daleko to je
I više san je nego stalno znanje
Za koje jamči moje pamćenje.

---

⁷ Ovo kao da se ne slaže s onim što Miranda malo dalje veli, naime da je o tom više puta ispitivala.

⁸ Misli plašt.

Zar nisu četir' dvorile me žene
Il pet njih?

Prospero. Jest - i više još, Miranda.
Al kako živi to u tvojoj duši?
Što vidiš još u mračnoj prošlosti,
U ponoru vremena? Kad se sjećaš
Što bješe prije nego amo dođe,
Spomenut ćeš se, *kako* dođe amo.

Miranda. Ne, to ne mogu.

Prospero. Dvanaest godina,
Miranda, dvanaest godina minu,
Što milanski je bio vojvoda
Tvoj otac - moćan vladar - -

Miranda. Pa zar niste
Vi otac moj, gospodine?

Prospero. O - uzor
Vrline tvoja majčica je bila
I ona reče da si moja kći.
Tvoj otac bješe vladar milanski,
A nasljednica jedina mu ti -
I kneginjica - ništa manjeg roda.

Miranda. O bože! Čije bješe nedjelo,
Te odosmo odande? Ili je
To naša sreća bila?

Prospero. Oboje -
Jer nedjelo nas diže odonud,
A sreća nam pomože ovamo.

Miranda. Ah, krvlju mi se srce zalijeva,
Kad pomislim koliko briga sam
Zadavala ti, a ne spominjem se!
Al molim te da nastaviš.

Prospero. Moj brat,
Tvoj stric, po imenu Antonio -
Al pazi, molim te - da može brat
Toliko himben biti! On, što meni
Kraj tebe bješe najdraži na svijetu,
Te povjerih mu vladu države
Što prva bješe od svih kneževina
U ono doba, ko što Prospero je
Od sviju prvi bio vojvoda -
Toliko cijenjen sa svog dostojanstva
I jer mu nije bilo ravnoga
U slobodnim vještinama.⁹ Tek one

---

⁹ Slobodne su vještine bile: gramatika, aritmetika, geometrija, glazba, astronomija, dijalektika i retorika.

Sva bjehu meni zabava, a vladu
Svom bratu predadoh i postah stranac
U svojoj zemlji, jer su zanijele me
I obuzele tajne nauke.
Tvoj podli stric je - - Da li paziš?

Miranda. Da,
Da - vrlo pomno, oče.

Prospero. Kada je
Naučio odbijati razne molbe
I uslišavati, kad je znao koga
Uzvisiti valja, koga li prignječiti,
Pretvorio je ljude, nekad moje -
Da, ili je izmijenio ih ili
Preobrazio. Imajući ključ
Od službi i od službenika, sva je
U zemlji srca on ugodio
Na pjesmu koja njegovu je uhu
Ugađala - i bršljan on je bio,
Što sakrio je kneževsko mi deblo,
A onda mu i snagu ispio! -
Ti ne paziš -

Miranda. O, pazim, dragi oče.

Prospero. Da - slušaj, molim te. I tako ja
Zemaljske težnje zanemarim pa se
Samoći predadoh, da dušu
Svu oplemenim onim što bi bilo
- Da ne bijaše tako skrovito -
Nadvisilo svu običajnu cijenu,
Al u mog brata opaku je čud
Probudilo - te moje povjerenje,
Ko dobar otac¹⁰, rodi nevjeru
U njemu, što tolika bijaše u zloći
Ko povjerenje moje u dobroti.
Bezgranično je bilo zaista
I beskrajno to moje pouzdanje.
Pa kad je tako osilio - ne tek
Od onog što su moji prihodi
Donosili mu, nego i od onog
Što sam ja svojom silom istjerao -
Učinio je, govoreći laž,
Toliko grešnim svoje pamćenje
Spram istine, te sâm je vjerovao
U svoju laž i držao je sebe
Za vojvodu - jer namjesnik je bio

---

¹⁰ Kao što, naime, često dobar otac ima nevaljala sina.

I izvanjska je obilježja imo
I prava sva od vlasti vojvodske,
A to mu je častoljublje potaklo -
Al čuješ li me?

Miranda. Tvoje pričanje
Izliječiti bi moglo i gluhoću!

Prospero. Uklonit hoteć svaku pregradu
Između takve svoje uloge
I onoga, za koga ju je igro,
Zaželio se neograničenog
Gospodstva u Milanu. Meni bijednom
U knjižnici je vojvodina dosta
Široka bila, ali on je držo,
Da nisam ja za svjetsku vladu, pa je
Uglavio - toliko hlepio je
Za vlašću on - sa kraljem napuljskim,
Da godišnji će plaćati mu danak,
Poklonit mu se, krunu vojvodsku
Podložiti svoju kraljevskoj mu kruni
I vojvodstvo, nepodjarmljeno dotle
- O jadni moj Milano! - podvrći
Tom jarmu najsramotošnjem.

Miranda. O bože!

Prospero. Čuj pogodbu još. Napuljski je kralj,
Da l' to je mogo biti brat?

Miranda. O, ja bih
Sagriješila kad ne bih čestito
O svojoj baki mislila, al kadšto
Iz dobra krila zao sin se rodi.

Prospero. Čuj pogodbu još. Napuljski je kralj,
Što meni bješe ljuti dušmanin,
Mog brata molbu uslišao, da će
Za uzdarje mu - naime za poklonstvo
I ne znam za koliko danku - odmah
Istrijebiti iz vojvodine mene
I moje, a Milano lijepi moj
Mom bratu predat sa svim častima.
I onda diže izdajničku vojsku
Te jednom usred noći, stvorene
Za takva djela, milanska je vrata
Antonio u mraku mrklome
Otvorio te mene su i tebe
Izvršitelji klete namjere
Odvukli silom. Ti si plakala -

Miranda. O, smiluj nam se, bože! Kad ne mogu
Da spomenem se kako onda plakah

Te proplakat ću opet. Zgoda ova
Sad moje oči na to nagoni.

Prospero. Još malo slušaj, pa ću te dovesti
Do onog, što nas zaokuplja,
Jer bez toga bi moja priča bila
Bez vrijednosti.

Miranda. O zašto nisu onda
I ubili nas?

Prospero. Dobro pitaš, dijete,
I moja priča baš izazivlje
To pitanje. Ne, dušo, nisu smjeli.
Toliko me je narod ljubio,
Te nisu smjeli tako krvav biljeg
Svom djelu dati, već su ljepšom bojom
Obojili svoj gadni naum. Riječju -
Na neki brod su silom nas odvukli
I nekoliko milja na more
Odvezli, gdje su neku razbitu
I trulu barku spremili, bez jedra,
Bez jarbola i druge opreme -
I štakori su ostavili nju
Iz nagona. I tu nas otisnuše,
Da lelečemo na moru koje je
Oko nâs hučalo, i vjetrovima
- Jer uzdahe su vraćali nam oni -
Da uzdišemo, koji žaleći nas
Zadavahu nam prijateljsku bol.

Miranda. O jao, kolik teret sam ti bila!

Prospero. Ne, kerub ti si bila, koji je
Sačuvao me! Ti si smiješila se,
Ko nadahnuta nekom hrabrošću
S nebesa - dok sam ja pokrivao
Ravninu morsku slanim kapljama
I jecao pod teretom - i to je
Probudilo u meni srčanost
Da oduprem se i da ne klonem,
Pa došlo što mu drago.

Miranda. Kako smo
Na suho stigli?

Prospero. S božjom milošću -
Jer nešto hrane mi smo imali
I bistre vode, što je iz dobrote
Udijelio nam vrlo Napoljac
Gonzalo, koji bješe određen
Za vođu toga pothvata - sa sjajnim
Odijelima i plahtom, tkaninama

I svačim što do sada nam je bilo
Na lijepu korist. Od ljubežljivosti
I ne znajući da volim knjige,
Još neke mi je sveske donio
Iz knjižice, što ja ih više cijenim
Od svoga vojvodstva.

Miranda. O, kad bih mogla
Da sretnem igda toga čovjeka!

Prospero. Sad ustajem - a ti mi sjedi mirno
I čuj svršetak naših morskih jada:
Na ovaj otok amo dođosmo
I tu si više ti naučila
Od mene, svoga učitelja, nego
Što uče druge kneginjice, koje
Imadu više vremena za igru
I učitelje manje brižljive.

Miranda. O, hvala budi bogu na tome!
A sad mi reci, oče, molim te
- Jer to mi sveđer dušu muči - zašto
Oluju tu si digo na moru?

Prospero. Znaj dakle i to. Nekim čudnim čudom
Fortuna¹¹ mi je milosna - sad moja
Vladarica - na ovu obalu
Dovela sve te moje dušmane,
A moja je vidovitost mi rekla,
Da vršak moje sreće stoji tek
Do neke zvijezde prijazne, pa ako
Sad njenu moć ne umilostivim,
Za vazda će mi sreća propasti.
Sad ne pitaj me više. San te hvata -
Ta sustalost je dobra, zato joj
Popusti - znam da ne možeš sad drugo.

(*Miranda usne.*)

Oj, dođi, slugo, dođi, spreman sam,
Približi se, moj Arijele, dođi!

(*Uđe Arijel.*)

Arijel. O zdravo da si, veliki mi meštre!
Moj gospodaru dični, da si zdravo!
Ja dođoh evo, tvoje dične želje

---

¹¹ *Fortuna* je božica sreće.

Da izvršim, pa bilo da ti letim,
Da plivam, il da ronim u vatru,
Po oblacima kudravim da jašem -
Nalaži moćnom svojom zapovijedi
Svom Ar'jelu i njegovoj vještini!

Prospero. A jesi l', duše, pomno udesio
Oluju po mom nalogu?

Arijel. Do slova!
Na kraljevu sam lađu sletio
Te sad na provi, sad na palubi -
A sad na boku, u svakoj kabini,
Da, svud sam užas raspaljivao.
Kadikad bih se i razdijelio
Te gorio na raznim mjestima:
Na kosniku, na košnom jarbolu,
Na križevima, svud sam plamtio
U isto vrijeme.¹² Jupitrove munje,
Što preteče su strašnih gromova,
Ne izmiču se oku hitrije
I nisu brže. Vatra ta i praska
I huka kao da je sumporna
Pritijesnila i moćnoga Neptuna,¹³
Te smioni su vali njegovi
Zastrijepili - da, strašni mu je trozub
Sav zadržtao!

Prospero. Vrijedni duše moj,
Tko bješe tako jak i stalan da mu
Ta buka nije pamet smutila?

Arijel. Ni žive duše ne bješe da ne bi
U grozničavo pala ludilo
I mahnitala s očaja. Svi osim
Mornara su u zapjenjeno more
Poskakali i ostavili lađu,
Jer vatrom sam je obuzeo svu.
Sin kraljev Ferdinand, u kojeg je
Nakostriješena kosa bila - više
Ko šaš no kao kosa - bješe prvi
Što skočio je i povikao:
"Otvorio se pakao i evo
Svih đavola!"

---

¹² To je jamačno *vatra sv. Ilije*, naime oni električni plamenovi što se kadikad u mraku pojavljuju na vrhovima jarbola i na drugim istaknutim predmetima. Shakespeare je to uzeo iz *Hackluytova* djela *Voyages*, 1598.

¹³ *Neptun* je bog mora, koji je bio prikazivan s *trozubom* u ruci kao simbolom moći.

- Prospero.* Al, vrli duše moj,
Zar nije sve to bilo blizu žala?
- Arijel.* Da, sasvim blizu, gospodaru.
- Prospero.* Jesu l'
Nepovrijeđeni?
- Arijel.* Jesu. Nije im
Ni vlasak pao s glave - a na čvrstim
Odijelima im nema baš ni mrlje,
Već još su ljepša nego što su bila.
Po nalogu sam tvom u hrpama
Po otoku ih svuda rasuo,
A kraljeva sam sina stavio
Na kopno samog pa ga ostavio
U nekom pustom kutu otoka,
Da uzdasima hladi zrak - te sjedi
Ovako tužan skrstiv ruke.
- Prospero.* Što si
Uradio od lađe kraljeve, od
Mornara i od drugih brodova?
- Arijel.* U luci mirno leži kraljev brod,
U dubokome zaljevu, odakle
Po rosu jednom po tvom nalogu
Na vječno burne pošo sam Bermude¹⁴ -
I tamo je sakriven, a mornari
U utrobi su broda smješteni,
Gdje spavajuć sam ostavio njih -
Od čara i od prepaćenih muka.
A druge lađe, koje rasuo sam,
Sjediniše se te sad po moru
Sredozemnome tužno plove kući
U Napulj, misleć da su vidjele,
Gdje kraljeva se lađa razbila
I gdje im vladar moćni pogibe.
- Prospero.* Izvršio si nalog potpuno,
Moj Arijele, ali ima još
Koješta da se radi. Koje je
Sad doba dana?
- Arijel.* Već je prošlo podne.
- Prospero.* Da, dva su sata najmanje - i vrijeme
Od sada pa do šestog sata treba
Dragocjeno nam upotrijebiti
Obojici.

---

¹⁴ U originalu *still-vex'd Bermoothes*, što znači: vječno mučeni (uznemirivani) *Bermudi*. Mornari su, naime, u ono doba pričali da oko Bermudskih otoka vladaju česte oluje te morski valovi bijesno udaraju o njihove hridine.

Arijel. Zar jošte ima posla?

E - kad mi daješ radit, valja da
Opomenem te što si obećao
I što još nije izvršeno.

Prospero. Gle!

Naljutio se! Što li možeš ti
Da zahtijevaš?

Arijel. Slobodu.

Prospero. Prije nego

Navršilo se vrijeme? Ni riječi!

Arijel. Al molim te, spomeni se da ja sam

Dragocjene učinio ti službe,
Ni lagao ti nisam, nisam te
Ni zaludivao, već bez mrmljanja
I zlovolje sam služio ti pa si
Sam obećao da ćeš jednu punu
Otpustiti mi godinicu dana.

Prospero. Zaboravljaš iz kakve sam te muke

Ja izbavio!

Arijel. Ne.

Prospero. Da, da - i misliš

Da premnogo je stupati po mulju
Dubine slane, trčati po ljutom
Sjevernom vjetru, vršiti mi službu
U žilama zemaljskim, kad je zemlja
Od studeni sva ukočena.

Arijel. Ne,

Ne, gospodaru.

Prospero. Lažeš, zlobniče!

Zar vještice se, klete Sycorax¹⁵
Ne spominješ već, koju starost je
I zloba svu u kolut savila?
Zar nju si već zaboravio?

Arijel. Nisam,

Moj gospodaru.

Prospero. Jesi! Reci mi,

Gdje rodila se ona? Ded, govori!

Arijel. Pa u Alžiru, gospodaru.

Prospero. Je li?

Zaboravljaš, i za to ja ti moram
Kazivat svaki mjesec potanko
Svu tvoju prošlost.¹⁶ Kleta vještica,

---

¹⁵ Neki drže da je to ime sastavljeno od grčkih riječi *sys*, svinja i *koraks*, gavran.

¹⁶ Arijel mora zato zaboravljati svoju prošlost, da je i mi uzmognemo doznati iz Prosperovih usta.

Ta Sycorax je bila porad mnogih
Opačina i zbog čarolija,
Što stravične su uhu čovječjem
- To znadeš - iz Alžira prognana,
A život nisu uzeti joj htjeli
Zbog nečega što učinila je ona -¹⁷
Zar nije tako?

Arijel. Jeste, gospodaru.

Prospero. Mutnooku su tu grdobu onda
Mornari trudnu ovamo doveli
I ostavili. Ti si, robe, ko što
Sam pričaš, onda u nje služio,
A jer si bio odveć nježan duh
Da vršiš njene proste zapovijedi,
To nisi htio gadne naloge
Da slušaš njene. Zato te je ona
U svome bijesu neukrotivom
- Sa svojim drugim, jačim slugama -
Uklopila u neku rascijepljenu
Omoriku. I u tome si škripcu
Sirotan osto dvanaest godina -
A za to vrijeme umrla je ona
I tebe tamo ostavila, gdje su
Razlijegali se tvoji jecaji
Sve tako brzo uzastopce kao
Klopotaње vodeničnih kolesa.
A onda nije ovaj otok bio
Ni jednim ljudskim likom urešen
Do njenog sina, onog pjegavog
Živinčeta što tu ga je grdoba
Okotila.

Arijel. Da, sin joj Caliban.

Prospero. Budalino, pa to ja velim. On,
Taj Caliban, što sad ga držim ja
U svojoj službi. - Ti znaš najbolje
U kakvoj sam te mucu našao.
Od jecanja su tvoga vukovi
Zavijali i drhtala su srca
U vječno ljutih medvjeda. Da, to je
Za prokletnike bila muka koju
Već nije mogla skinut Sycorax,
Pa kad sam došo ja i začuo te,
Vještinom svojom razmakao sam
Omoriku i oslobodio te.

---

¹⁷ Što je Sycorax učinila, ne kazuje nam se nigdje potanje. Ticat će se to, valjda, njezine trudnoće (vidi malo dalje).

Arijel. O, hvala, meštre moj!

Prospero. Al ako budeš
Još mrmljao, rascjepit ću hrast
I tebe ću u njeg'vu utrobu
Čvornovitu zaglaviti, da opet
Do dvanest zima urličeš!

Arijel. O meštre,
Oprosti - slušat naloge ću tvoje
I voljno vršit službu duhovsku.

Prospero. Uradi tako, pa ćeš za dva dana
Bit slobodan.

Arijel. O plemeniti meštre!
Al što da radim? Reci - što da radim?

Prospero. Pretvori se u morskú nimfu - ali
Nek ničije te oči ne vide
Do moje, svakom drugom pogledu
Nevidljiv budi¹⁸. Idi, uzmi lik taj
I dođi mi u njemu - žuri se!

(*Arijel ode.*)

Probudi mi se, drago srdašce,
Probudi mi se - spavala si dosta,
Probudi se!

Miranda (budeći se od sna). Od čudne tvoje priče
San pade na me.¹⁹

Prospero. Stresi ga, pa hajdmo
Da pogledamo roba Calibana,
Što nikad ljupko ne odgovara.

Miranda. O, to je nitkov - nerado ga gledam.

Prospero. Da, da - al dok je tako kako jest,
Mi ne možemo biti bez njega,
Jer vatru loži nam i nosi vodu,
I korisne nam vrši poslove.
Hej, Calibane! Robe! Glupa zemljo,
Izađi!

Caliban (napolju). Dosta drva je unutra.

---

¹⁸ Zašto mora Arijel uzeti lik morske nimfe (vile), ako ga nitko ne vidi? Bit će to radi većeg efekta na pozornici, kao što se i lakrdijaš u komediji *Na Tri Kralja*, glumeći župnika, oblači u svećeničko odijelo, premda ga Malvolio ne vidi.

¹⁹ Miranda je napeto slušala očevo pričanje, pa su joj se živci tako umorili da ju je san prevladao.

Prospero. Izađi, velim. Ima ovdje za te
I drugog posla. Dođi, kornjačo!
Ej - hoćeš li?

(Vrati se Arijel kao vodena nimfa.)

A - lijepa pojava!
Čuj na uho, moj duše ubavi!
Arijel. Da, gospodaru, bit će učinjeno.

(Ode.)

Prospero. Ti, kužni robe, kojeg sâm je đavo
Načinio na materi ti gadnoj,
Izađi!

(Uđe Caliban.)

Caliban. Rosa najotrovnija,
Što ikad ju je gavranovim perom
Sa trule bare skinula mi mati,
Nek padne na vas oboje! I vjetar
Nek duše na vas južnozapadni
I sve vam tijelo čirovima pospe!"²⁰

Prospero. Znaj da ćeš za to dobit grčeve
I protisli²¹ u noći, koje će ti
Zaustavljati dah. Vukodlaci će
U gluho doba noći, kad je vrijeme
Za njihov rad, na tebi zabavljat se,
Te nagusto ćeš biti ištipan
Ko saće. Svaki će te štipaj ljuće
Još bosti nego pčele, što ga²² grade.

Caliban. Ja moram ručat. Moj je ovaj otok
Po mojoj materi, a ti mi ga
Oduzimlješ. Da - kad si amo došo,
Postupao si lijepo sa mnom pa si
I milovo me, davao mi vode
Sa bobicama, učio me kako
Da zovem veću, kako manju svjetlost,

---

²⁰ U Shakespearovim se djelima često spominje štetno djelovanje južnog i jugozapadnog vjetra.

²¹ *Protisli* - sikavci, bolest koju karakteriziraju probadanja, najčešće u grudima

²² Naime *saće*.

Što gore danju i u noći.²³ Onda
Ja ljubljah tebe pa sam ti pokazo
Sve čim se ovaj otok odlikuje,
Sva vrela slatke, a i slane vode,
I jalove i plodne krajeve
- O, proklet bio što učinih to!
Svi čari moje majke: gubavice,
Kornjaši, šišmiši²⁴ nek napadnu vas,
Jer jedini sam ja vam podanik,
A prije bijah sam svoj kralj, al vi me
Držite tu u tvrdoj hridi ko
U brlogu, a ostali mi otok
Sav odričete!

Prospero. Robe lažljivi!
Ljubežljivost te ganut ne može,
Već samo bič! Postupao sam s tobom
- Ma da si gadan - čovječanski, pa te
Nastanio u svojoj ćeliji,
Dok nisi kušo čast mog djeteta
Opoganiti!

Caliban. He-he-he! He-he!
O da sam bar izvršio! Al ti si
To spriječio, jer inače bih bio
Sav ovaj otok Calibanima
Naselio!

*Prospero.*²⁵ Ti gladni slugane,
Na kojemu ne ostavlja dobrotu
Ni traga, uvijek na zlo spreman! Ja sam
Sažalio se na te, mučio se
Da naučim te ljudskom govoru,
Neprestano sam tebe učio
Sad ovo, sad ono, divljače,
Jer ni sam nisi znao što bi htio,
Već lajao si ko živina prava,
A ja sam dao tvojoj misli riječ,
Da učini je poznatom. Al premda
Naučio si zborit, ipak nešto
U tvojoj gadnoj ćudi ostade,
Što dobra bića ne mogu u sebi
Podnositi. Zato sam po zaslugi
Zatvorio te u tu hridinu -

---

²³ To je sunce i mjesec.

²⁴ Za sve životinje, koje se čovjeku gade, držalo se u ono doba, da stoje u službi vještica.

²⁵ Po starim izdanjima imala bi ovaj govor govoriti *Miranda*, ali to će svakako biti pogreška.

Ma da si više još zaslužio
Od zatvora.

Caliban. Naučio sam od vas
Govoriti - i od tog mi je dobit,
Što znadem kako valja psovati.
Umorila vas kuga oboje,
Što govoru ste svom naučili me!

Prospero. Odilazi, ti skote vještčin!
Još goriva donesi - hitar budi,
Da uzmogneš i druge poslove
Izvršiti! A - pakosniče, sliježeš
Ramenima? O, samo ne učini
Što nalažem ti, ili s voljom to
Ne radi, staračkim ću grčem te
Sveg izmučiti, sijavicom²⁶ ću
Sve kosti tebi napuniti, pa ćeš
Urlikati, da od te krike zvijeri
Zastrepe!

Caliban. Nemoj!

(*Za se.*)

Moram se pokorit,
Jer tako moćna u njeg je vještina,
Te majčinog bi boga Seteba²⁷
Nadvladala i podanikom njemu
Učinila.

Prospero. Da, robe - otale!

(*Caliban ode.*)

(*Vrati se Arijel, nevidljiv, svirajući i pjevajući; za njim ide Ferdinand.*)

Arijel (pjeva).
Kad se stiša morski val,
Hrlite na pješčan žal,
U kolo se hvatajte,
Cjelujte²⁸ i klanjajte,
Skoknite i - hoja hoj!
Zapjevajte pripjev svoj!
... Šta je? Šta je?

---

²⁶ *Sijavica* - bol u živcima, kostima, neuralgija

²⁷ *Setebos* je bio patagonski bog (demon). To je ime Shakespeare uzeo iz *Edenove* knjige *Historye of Travayle in the West and East Indies*, 1577.

²⁸ Cjelivanje za vrijeme plesa bio je stari običaj.

(*Pripjev s raznih strana napolju*): Vau! Vau!
Kućno pseto laje:

(*Pripjev s raznih strana napolju*): Vau! Vau!
Čujte! Što je to?
Gordi pijevac poje to -
Viče: Kukuriku!

Ferdinand. Ah - gdje je glazba ta? U zraku - ili
Na zemlji? - Već je zamuknula, ali
Zacijelo služi nekom bogu tu
Na otoku. Dok ja sam sjedio
Na žalu - propast kralja, oca svog,
Oplakujući - prikrala se k meni
Ta glazba iznad vode, blažeći
Njen bijes i bol moj slatkim melodijom.
Odande ja sam za njom pošao -
Il bolje, ona amo ne dovukla.
Al umuknu - ne, opet počinje!

Arijel (*pjeva*).
Otac je tvoj pet hvati duboko,
Njegove kosti sad su korali,
Biser je sada njegovo oko -
Štogaod su od njeg pokrili vali,
Sve su ti čudni pretvorili čari
U neke divne, dragocjene stvari.
Nimfe mu zvonom samrtnim zvone.

(*Pripjev napolju: Cin, cin!*)

Cin, cin, cin - čuj, gdje zvone mu one.

Ferdinand. Mog utopljenog oca spominje
Ta pjesma. Nije smrtno djelo to
Ni glas zemaljski - sad ga eto čujem
Odozgo.

Prospero. Digni zavjes resati
Na očima i reci mi što vidiš?

Miranda. Ah - što je to? Zar duh? O bože, kako
Obazire se! Lik je lijep mu, oče,
Al ipak duh je, vjeruj mi.

Prospero. Ne, kćerice,
On jede, spava, a i ćuti ima
Ko i mi. U brodolomu je bio
Taj mladić, što ga vidiš - i da nije
Nagrdio ga malko bol, što crv je
Ljepote, mogla bi ga nazvati
Krasnikom. On je svoje drugove
Izgubio te luta tražeći ih.

Miranda. Božanskim bih ga mogla nazvati
Stvorenjem, jer toliko plemenito
U prirodi još ništa ne vidjeh!

Prospero. Sve ide, gle, po želji srca mog. -
O vrli duše! Za dva ću ti dana
Slobodu za to dati.

Ferdinand. Božica -
Zacijelo, kojoj služe pjesme te! -
O, saslušajte milostivo moje
Sad molitve, da znadem stanujete l'
Na ovom otoku - i prijazno
Uputite me malo, kako treba
Da tu se vladam. Prvo pitanje,
Što posljednje ga izričem, jest ovo:
O čudo divno! Jeste l' djeva vi
Il niste?

Miranda. Nisam čudo, nego djeva,
Gospodine - u istinu.

Ferdinand. Moj jezik!
O Bože blagi! Ja sam najveći
Od onih, što taj govor govore²⁹ -
O da sam tamo, gdje se govori!

Prospero. Što? Najveći? A što bi bio onda
Da napuljski te sada čuje kralj?

Ferdinand. Stvorenje samo, kakvo sam i sada,
Što divi se gdje govoriš o kralju
Od Napulja! On čuje me - i zato,
Što on me čuje, plačem.³⁰ Ja sam sâm
Kralj napuljski, jer gledao sam baš
Na svoje oči - koje otad nisu
Osušile se - propast kralja svog
I oca!

Miranda. Jao, smiluj nam se, Bože!

Ferdinand. Da, vjere mi, i sve gospode s njim.
Među njima je vladar milanski
I vrli sin mu.³¹

Prospero. Vladar milanski
I vrlija još kći mu mogli bi te

---

²⁹ Ferdinand, naime, misli da mu je otac mrtav.

³⁰ Kralj napuljski je mrtav pa kao *duh* može da čuje Ferdinanda - ili: *Ferdinand* je sam sada napuljski kralj pa čuje sam sebe.

³¹ To je jamačno zabuna ili pogreška. Antonio nema u ovoj glumi sina, ali ga je možda imao u nekoj starijoj drami koja je obrađivala isti predmet, pa je to nepažnjom ovamo prešlo. Neki nasuprot misle da je taj Antonijev sin *Adrian*, koji se među licima označuje kao dvoranin.

Da utjeraju u laž, kad bi bila
Sad zgoda za to. - O mili
Moj Arijele, za to ću ti dati
Slobodu! - Još na jednu rječcu, dragi
Gospodine, jer - strah me - malo ste se
Zabunili! Na jednu rječcu.

Miranda. Zašto
Moj otac tako mrko govori?
To treći čovjek je što ja ga vidim,³²
A prvi je za kojim uzdišem!
Nek sažaljenje gane oca mog,
Da prijazan mu bude kao i ja.

Ferdinand. O, ako djeva ste i ako nikom
Još niste svoje srce dali, ja ću
U Napulju vas kraljicom učinit!

Prospero. O, lakše, lakše! Jošte jednu riječ,
Gospodine. -

(*Za se.*)

Gle, već su oboje
U vlasti jedno drugom, ali treba
Učinit težim hitri poso taj,
Da ne bude im s lake pobjede
Dobitak odveć lagan. - Jednu riječ:
Zapovijedam ti, sa mnom pođi sad,
Jer tuđe ime na se uzimlješ
I stupio si kao uhoda
Na ovaj otok, da ga otmeš meni,
Što vladam ovdje.

Ferdinand. Ne - poštenja mi!

Miranda. O, ništa zla stanovat ne može
U takvom hramu. - Ako zao duh
Imade tako lijepu kuću - dobra
Stvorenja onda gledat će da skupa
S njim stanuju!

Prospero. Ne. - Hajde sa mnom! - Nemoj
Govorit za nj, jer on je izdajnik! -
Hajd' - sapet ću ti skupa vrat i noge,
A pit ćeš morsku vodu, školjkama ćeš
Iz bistroga se hranit potoka

---

³² Prvi je Prospero, a drugi Caliban.

I ljuskama, što kolijevka su žiru
I suhim korijenjem. Sad za mnom!³³

Ferdinand. Ne -
Oduprijet ću se takvom postupku
Dok dušmanin me moj ne nadvlada!

(Povuče mač, ali bude začaran i ne može da se makne.)

Miranda. O dragi oče, nemoj tako naglo
I nemilo ga iskušavati,
Jer mio je, a nije strašan!

Prospero. Što,
Zar jaje hoće bit pametnije
Od koke? - Spremi mač svoj, izdajniče
Naduveni, što udrīt ne smiješ,
Jer duša ti je obuzeta sva
Krivinom! Zato borbe se okani,
Jer ja te mogu ovim štapićem
Da razoružam i da izbijem ti
Iz ruke mač!

Miranda. Ah, oče, molim te -

Prospero. Ej, u kraj! Ne vješaj mi se za skute!

Miranda. O milost, oče, ja ti jamčim za nj.

Prospero. Ušuti! Riječ još, pa ću te izgrdit
I možda prezret! Varalicu hoćeš
Da braniš zar? Zašuti! Misliš li
Da nema više takvih likova
Do njega - jer si vidjela tek njega
I Calibana! Ludo dijete, prema
Većini ljudi on je Caliban,
A oni prema njemu anđeli!

Miranda. O, tad je vrlo čedna moja ljubav -
Ne težim vidjet ljepšeg čovjeka!

Prospero. Sad hajde, slušaj - tvoje žile su
Ko dječje opet, nema u njih snage.

Ferdinand. Da, sve su moje sile životne
Ko uspavane, sve su okovane.
Smrt oca moga, propast prijateljâ,
Slaboća koju sada osjećam,
I prijtnje ovog čovjeka što sad me
U vlasti drži - sve je to mi lako,
Da mogu samo iz svog zatvora

---

³³ Prospero postupuje tako s Ferdinandom zato što ga hoće iskušati.

Tek jednom na dan vidjet ovu djevu!
Svi drugi puti nek su slobodni
Na svijetu - za me ima dosta mjesta
U takvoj tamnici!

Prospero. Ha - djeluje!

(*Ferdinandu*)

Sad hajdmo. - Dobro si učinio,
Moj Arijele vrli.

(*Ferdinandu*)

Za mnom!

(*Arijelu*)

Čuj,
Što treba jošte da mi uradiš.

Miranda. O, ne bojte se, moj je otac bolji
U duši no što riječ mu kazuje.
Neobično je to, gospodine,
Što sad ste od njega čuli.

Prospero. Slobodan ćeš
Ko gorski vjetar biti, ali prije
Izvrši sav mi nalog potanko.

Arijel. Do najmanjeg slovca!

Prospero. Hajde, momče!
A ti da nisi za nj govorila!

(*Odu.*)

DRUGI ČIN

PRVI PRIZOR

Drugi dio otoka.

(Uđu Alonso, Sebastian, Antonio, Gonzalo, Adrian, Francisco i drugi.)

Gonzalo. Veselite se, molim, gospodaru,
Jer - kao svi mi - imate i zašto.
Gubitak naš je velik, al naš spas ga
Nadvisuje. Zbog istog razloga
Svi jadujemo - isti razlog je
Te svaki dan po koji trgovac
Il neka žena mornarska il koji
Kapetan lađe trgovačke mora
Da tuži. Al od milijuna može
Tek malo tko govorit kao mi
O čudu - mislim naše izbavljenje -
Pa zato, dragi gospodaru, mudro
Odvagnite i sreću s nevoljom.

Alonso. Ušuti, molim te.

Sebastian. Ko hladna čorba
Ta utjeha mu godi.³⁴

Antonio. Ipak neće
Okaniti se njega tješitelj.

Sebastian. Gledaj, navija sat svoje domišljenosti - sad na će početi da udara.

Gonzalo. Gospodaru -

Sebastian. Jedan - brojmo!

---

³⁴ Neki drže da ovo pa sve do riječi "Vi trpate mi..." nije mogao napisati Shakespeare, jer da je moguće da bi tkogod odmah poslije strašnog brodoloma zbijalo tako bezbrižne šale, pa još pred kraljem kojemu je tobože poginuo sin. Drugi opet misle da je Shakespeare baš tim prizorom htio pokazati ciničku i bezdušnu ćud Antonijevu i Sebastianovu.

Gonzalo. Tko tako teško jade osjeća,
Što snalaze ga, taj će dobit -

Sebastian. Krunu.

Gonzalo. Da - trnovu krunu. Bolje ste rekli nego što ste mislili.

Sebastian. Vi ste mudrije shvatili nego što sam ja mislio.

Gonzalo. Zato, gospodaru -

Antonio. Pi - kakav je to raspikuća na jeziku!

Alonso. Okani me se, molim te!

Gonzalo. Pa dobro,
Al ipak -

Sebastian. Ipak hoće da govori.

Antonio. Koji će od njih prvi početi da kukuriječe - on ili Adrian?

Sebastian. Stari pijetao.

Antonio. Pjetlić.

Sebastian. Dobro! O što ćemo se okladiti?

Antonio. O smijeh.

Sebastian. Vrijedi.

Adrian. Doduše kanda pust je ovaj otok -

Sebastian. Ha, ha, ha! - Tako, sad ste plaćeni!

Adrian. Nenastanjen i teško pristupan -

Sebastian. Pa ipak?

Antonio. Nije mogao da ga mimoiđe.

Adrian. Mora da je na njemu laka, nježna i blaga klima.

Antonio. Što tko ima, s tim i klima.

Adrian. Zrak nas obavija vrlo slatkim dahom.

Sebastian. Kao da ima pluća i to trula.

Antonio. Ili kao da je napunjen mirisima iz močvare.

Gonzalo. Sve je ovdje korisno za život.

Antonio. Da - samo nemaš od čega da živiš.

Sebastian. Nema ništa - ili vrlo malo.

Gonzalo. Kako je sočna i bujna ovdje trava! Kako zelena!

Antonio. Doista, zemlja je tamno-žučkaste boje.

Sebastian. U kojoj ima mrvičak zelenila.

Antonio. Nije se mnogo prevario.

Sebastian. Ne - samo je sasvim promašio istinu.

Gonzalo. Ali pravo je čudo - i to se zaista gotovo ne bi moglo vjerovati -

Sebastian. Kao mnoga utvrđena čudesa.

Gonzalo. - što su naša odijela, premda su se u moru nakvasila, ipak zadržala svoju ljepotu
i sjaj, te bih prije rekao, da su nanovo bojadisana, nego u slanoj vodi uprljana.

Antonio. Kad bi samo jedan od njegovih džepova mogao da govori, zar ga ne bi u laž utjerao?³⁵

Sebastian. Da - ili bi bio tako podao te se ne bi ni osvrnuo na njegove riječi.

Gonzalo. Čini mi se da su naša odijela sada tako nova kao onda, kad smo ih prvi put obukli u Africi, na svadbi kraljeve kćeri Claribelle i tuniskoga kralja.³⁶

Sebastian. To je bila divna svadba, a na povratku smo bili vrlo sretni.

Adrian. Tunis nije još nikad bio toliko sretan da bi imao tako divnu kraljicu.

Gonzalo. Ne - od vremena udovice Didone.³⁷

Antonio. Udovice? Do vraga! Odakle ta udovica? Udovica Didona!

Sebastian. A da je rekao i "udovac Eneja"? Gospode bože, kako vi to shvaćate!

Adrian. Udovica Didona, rekoste? Vi me navodite na razmišljanje - ona je bila u Kartagi, a ne u Tunisu.

Gonzalo. Taj Tunis, gospodine, bila je Kartaga.

Adrian. Kartaga?

Gonzalo. Vjerujte mi, Kartaga.

Antonio. Njegova riječ može više od čudotvorne harfe.

Sebastian. On je podigao zid i kuće.³⁸

Antonio. Kakvu ćemo još nemogućnost od njega dočekati?

Sebastian. Mislim da će ovaj otok u džepu kući ponijeti i dati ga svom sinu mjesto jabuke.

Antonio. I posijati njegove sjemenke u more, da nikne još nekoliko otoka.

Gonzalo. Zaista?

Antonio. Da, u zgodno vrijeme.

Gonzalo. Gospodaru, mi smo govorili da su nam odijela nova kao onda kad smo ih nosili u Tunisu na svadbi vaše kćeri koja je sada kraljica.

Antonio. I najdivnija što je ikad onamo došla.

Sebastian. Osim udovice Didone, ako dopuštate.

Antonio. A, udovica Didona - da, udovica Didona.

Gonzalo. Zar nije, gospodaru, moj prsluk nov kao prvi dan kad sam ga obukao - mislim, na neki način.

Antonio. Taj je "način" dobro upecao.

Gonzalo. Kad sam ga nosio na svadbi vaše kćerke?

---

³⁵ Neki drže da su džepovi *usta* na koja bi odijela imala govoriti, a drugi misle da Antonio zato ističe džepove, jer se u njima moralo nakupiti morskog mulja.

³⁶ Alonsa i njegovu pratnju stigla je oluja na povratku iz Tunisa, gdje su bili na svadbi kraljeve kćeri.

³⁷ *Didona* (Dido) bila je kraljica u Kartagi. Kad su Grci razorili grad Troju, pobjegao je odande *Eneja*, rođak kralja Prijama, pa je na svom putu svratio i u Kartagu kraljici Didoni, koja se u njega zaljubila. "Udovicom" je zove Gonzalo valjda zato što ju je Eneja poslije ostavio.

³⁸ To je aluzija na *Amfionovu* harfu, od koje su se digli zidovi grada Tebe.

Alonso. Vi trpate mi riječi te u uho
I protiv volje moje duše. O -
Da nikad kćer ne udah onamo!
Jer dolazeć odande - sina sam
Izgubio, a - kako mi se čini -
I nju, šta sada tako je daleko
Od Italije udaljena, da je
Već nikad neću vidjeti. O ti,
Moj baštiniče zemlje napuljske
I milanske - ah, kakva li je s tobom
Nahranila se riba neznana!

Francisco. Ne, možda živ je, kralju. Vidio sam
Gdje valove je bio pod sobom,
Na leđima je njima jahao,
Po vodi stupo, napadaje njene
Odbijao i snažnim prsima
Silovitom se, bijesnom talasu
Odupirao. Ponosna mu glava
Iz valova se bijesnih izdizala,
A veslao je jakim rukama
I udarao snažno prema žalu,
Što nagnuo se iznad podnožja
Izdubenoga,³⁹ kao da mu želi
Pomoći. Živ je, mislim, stigao
Na obalu.

Alonso. Ne, on je poginuo.

Sebastian. Gubitak taj ste, gospodaru, sami
Sakrivali, jer niste htjeli našu
Europu svojom kćerju usrećiti,
Već voljeste je Afričaninu
Poklonit, gdje je, ako ništa drugo,
Od vašeg oka prognana, te ono
Imade zašto bolno da se kvasi.

Alonso. Ušuti, molim te.

Sebastian. A pred vama smo
Svi klečali i još vas inače
Salijetali. Ljepotica se sama
Sva kolebala, bi l' se oduprla
I poslušala i na koji kraj
Naklonila bi vagu. Vašeg sina
Izgubismo za vazda, bojim se -
A Napulj naš i Milan stekoše
U kobnoj ovoj zgodi veći broj
Udovica no što im donosimo

---

³⁹ Valovi su izdubili podnožje obale, pa ona iznad toga izdubenog podnožja strši u more.

Muževa mi za utjehu⁴⁰ - a svemu
Tek vi ste krivi.

Alonso. Zato je i moj
Gubitak najveći.

Gonzalo. Gospodine
Sebastiane, istina je to
Što govorite, ali premalo
Imade u njoj blagosti i nije
Sad za nju čas. Vi tarete mu ranu,
Gdje trebalo bi melem na nju stavljat.

Sebastian. Ha, vrlo dobro!

Antonio. Vrlo vidarski!

Gonzalo. U svima nama ružno vam je vrijeme,
Kad vaše čelo oblak zastire.

Sebastian. A - ružno vrijeme?

Antonio. Vrlo ružno.

Gonzalo. Kad bih
Ja, gospodaru, imo ovaj otok
Naselit -

Antonio. Koprivu bi posijali
Po njemu.

Sebastian. Ili sljez il kiselicu.

Gonzalo. A da sam kralj na njemu, što bih
Uradio?

Sebastian. E - ne biste se mogli
Ni opiti, jer ovdje nema vina.

Gonzalo. U državi bih sve drugačije
Uredio, te svu bih trgovinu
Zabranio i ne bi bilo vlasti -
I nauka bi bila nepoznata
I bogatstvo i uboštvo i službe
I ugovori, nasljedstvo i međe
I okruzi i obrađena polja
I vinogradi, kovine i žito
I vino, ulje - - ne bi bilo rada,
Već svi bi ljudi bili dokoni,
Da, svi - i žene, al bezazleni
I čisti svi - i ne bi bilo vlade -

Sebastian. Al on bi ipak htio biti kralj!

Antonio. Svršetak njegove države zaboravlja početak.

---

⁴⁰ Kralj i ostali likovi u njegovoj pratnji nadaju se svakako da će se vratiti kući, jer inače ne bi ni Antonijeva i Sebastianova zavjera protiv kralja imala smisla.

Gonzalo. I sve bi se u skupnoj prirodi
Bez znoja i bez muke rađalo -
I prijevara bi nepoznata bila
I izdaja i ne bih imo mača,
Ni bodeža ni sulice ni topa,
Ni druge ratne sprave nikakve,
Već priroda bi plodila svim miljem
I obiljem sve sama od sebe,
Da hrani narod moj bezazleni.⁴¹

Sebastian. Ni ženili se ne bi podanici?

Antonio. Ne, čovječe, svi dokoni - djevojčure i lupeži.

Gonzalo. I vladao bih tako savršeno,
Te zlatni vijek⁴² bih ja nadmašio.

Sebastian. Zaštiti bože Njeg'vo Veličanstvo!

Antonio. Da - dugo, dugo živio Gonzalo!

Gonzalo. I - slušate li me, kralju?

Alonso. Molim te,
Okani se - što zboriš, nije ništa.

Gonzalo. Vjerujem rado Vašoj Visosti - a učinio sam to samo zato da dadem prilike ovoj gospodi, koja imadu tako osjetljiva i laka pluća, te se obično smiju onom što nije ništa.

Antonio. Pa mi smo se vama smijali.

Gonzalo. A ja sam u toj vrsti komedijanja ništa prema vama - možete dakle nastaviti i smijati se još onome što nije ništa.

Antonio. To mi je bio udarac!

Sebastian. Samo da nije pao pljoštimize.

Gonzalo. Vi ste vrlo kavaliri. Digli biste mjesec iz njegove putanje, kad bi u njoj ostao pet nedjelja, a da se ne promijeni.

(*Uđe Arijel, nevidljivo, svirajući svečanu glazbu.*)

Sebastian. Da - i onda bismo pošli u lov s bakljama.⁴³

Antonio. Ne ljutite se, dragi gospodine.

Gonzalo. Ne, vjerujete mi - neću tako budalasto da stavljam na kocku svoj razum. Hoćete li mi se smijati dok budem spavao, jer težak san pada na me?

---

⁴¹ Taj opis idealne države uzeo je Shakespeare iz djela *Essais* od francuskog filozofa *Michela Montaignea* (1533.-1592.), koje je na engleski preveo Florio godine 1603. Jedan primjerak toga prijevođa imao je Shakespeare, što dokazuje njegov potpis na knjizi koja se sada nalazi u Britanskom muzeju.

⁴² *Zlatni vijek* opisuje rimski pjesnik *Ovidije* u svojim *Metamorfozama*.

⁴³ *Morkham* u svom djelu *Hunger's Prevention* (1600.) potanko opisuje kako se s bakljama ide u lov na ptice.

Antonio. Pođite spavati i čujte nas.

(Usnu svi osim Alonsa, Sebastiana i Antonija.)

Alonso. Što? Svi su tako brzo usnuli?
O, kad bi mi se htjele s očima
Zatvoriti i misli - jer već vidim
Da spremaju se na to.

Sebastian. Gospodaru,
Ne odbijajte poziv blagog sna,
Jer on nas rijetko pohađa u jadu,
A kada dođe, nosi utjehu.

Antonio. Mi oba ćemo stražit, gospodaru,
Dok budete počivali, i čuvat
Vaš mir.

Alonso. Zahvaljujem vam. - Čudan drijem!

(Alonso usne. Arijel ode.)

Sebastian. Ma kakva to je čudna dremljivost,
Što napada ih?

Antonio. Takva je klima.

Sebastian. Al zašto onda neće i nama
Da spusti vjeđe? I ne osjećam
Da san bi htio na me napasti.

Antonio. Ni ja, već vedar mi je duh, a oni
Svi propadoše ko po dogovoru
I kao da ih munja ošinu
Strovališe se. Što bi moglo, vrli
Sebastiane - što bi moglo? - Ne -
Pa ipak ko da vidim ti na licu,
Što trebalo bi da si. Zgoda te
Sad zove - moja jaka mašta vidi
Gdje kruna ti se spušta na glavu.

Sebastian. Što - zar si budan?

Antonio. Zar me ne čuješ,
Gdje govorim?

Sebastian. Da, čujem. Sanjiv je
Taj govor tvoj - ko u snu govoriš,
Al što si reko? Čudan počinak,
Gdje otvorenih spavaš očiju
I stojiš, krećeš se i govoriš,
A ipak tvrdo spavaš.

- Antonio.* Plemeniti
Sebastiane moj, ti puštaš sreću
Da spava - ili bolje umire -
I budan si, a oči zatvaraš.
- Sebastian.* Razumljivo mi hrčeš - ima smisla
U tvome hrkanju.
- Antonio.* Ozbiljniji sam
No obično, a i ti moraš takav
Da budeš sad i ako poslušáš,
To svoju ćeš utrostručiti vrijednost.
- Sebastian.* E - ja sam mirna voda.
- Antonio.* Ja ću te
Naučit da nabujaš.
- Sebastian.* Dobro, deder -
Jer baštinjena sklonost goni me
Na oseku.
- Antonio.* Da znadeš samo kako
Podupireš tu moju zamisao,
Dok tako joj se podsmijavaš. I dok je
Razodijevaš, sve većma oblačiš je -
Jer često ljudi što osijecaju,⁴⁴
Od straha samo na dno padnu ili
Od tromosti.
- Sebastian.* Produži, molim te -
Jer pogled tvoj i lice važnu stvar
Objavljuju i neki porođaj,
Što mučan ti je, jer ćeš mnogo rodit.
- Antonio.* Pa slušaj me. Gospodin taj doduše,
U kojega je slabo pamćenje
I koji slab će spomen ostaviti,
Moj prijatelju, kad ga sahrane -
Da, on je mal'ne uvjerio kralja
- Je to je neko uvjeralo
I zanat mu je uvjeravanje -
Da sin mu živi, premda isto je
Govoriti da nije mrtav, kao
Da pliva onaj koji ovdje spava.
- Sebastian.* Ja nemam nade da se ne bi bio
Utopio.
- Antonio.* O koliko li to
Nenadanje ti nadu donosi!
Ne nadati se u tom znači za te
U nečem drugom tako velju nadu,

---

⁴⁴ Voda osijeca ili opada kad se nalazi u stanju oseke.

Da dalje nije kadro prodrijet ni
Častoljublje, a da ne posumnja
O onom što bi tamo otkrilo.⁴⁵
A slažeš li se sa mnom da se Ferdinand
Utopio?

Sebastian. Da, njega nema više.

Antonio. A onda reci tko je baštinik
Od Napulja?

Sebastian. Pa Claribella.

Antonio. Ona,
Što tuniska je sada kraljica?
Zar ona koja živi nakraj svijeta,
Te ne može da dobije ni glasa
Iz Napulja, van da je sunce glasnik
- Jer odveć trom je čovjek u mjesecu -
Dok naprščad do britve ne doraste.
I ona zar, zbog koje nas je more
Sve progutalo - premda neke opet
Izbacilo - i njima suđeno je,
Da neko djelo izvrše, od kojeg
Tek uvod jeste ono što je bilo
A što još ima doći, stoji do nas
Obojice!

Sebastian. O, kakova su to
Naklapanja? Što ti to govoriš?
Da, istina je - kćerka brata mog
U Tunisu je sada kraljica,
A kraljica je i od Napulja,
Mada imade nešto prostora
Između tih zemalja.

Antonio. Prostora
Od kojeg svaka stopa ko da više:
"O, koliko li će, kako Claribella
Do Napulja nas natrag izmjeriti?
Nek ostane u Tunisu, a tamo
Nek bdi Sebastian!" - I recimo
Da to je smrt što sad je napalo ih,
To ne bi gore bilo im no sad.
Imade ljudi koji Napuljem
Baš tako mogu vladat ko i ovaj
Što spava, i gospode koja mogu
Da brbljaju baš tako obilno
I nepotrebno kao taj Gonzalo.

---

⁴⁵ To znači ta je nada dovoljna i za najveće častoljublje, jer i ono mora sumnjati da li bi štogod više postiglo, kad bi dalje išlo.

I ja bih mogo sam da budem čavka
Što isto tako mudro blebeće.
O, da je tvoje srce kao moje,
Taj san bi bio za tvoj napredak
Golema dobit. Jesi l' shvatio?

Sebastian. Da - ponešto.

Antonio. A kako misliš svoju
Polučit sreću?

Sebastian. Spominjem se - ti si
Oborio svog brata Prospera.

Antonio. Pa da - i evo kako dobro mi
Ocijelo stoji, ljepše nego prije.
Mog brata sluge bili su mi onda
Drugari tek, a sad su moja čeljad!

Sebastian. A što će na to tvoja savjest reći?

Antonio. Ha! Gdje je njojzi sijelo, prijatelju?
Da žulj mi je na peti, morao bih
Navući papuču, al tog božanstva
U svome srcu ja ne osjećam -
I dvadeset se mogu savjesti,
Što stoje među mnome i Milanom,
I sledit prije i otopiti
No mene uznemirit. Tu leži
Tvoj brat - on neće bolji bit od zemlje
Na kojoj leži, kada bude ono
Na što je sada nalik - naime mrtav.
Ja mogu njega s tri il četir' palca
Od pokornoga ovog čelika
Položiti u krevet zana vijek,
A i ti možeš posve jednako
Za vazda ovom starom zalogaju
- Tom mudričini - oči sklopiti,
Da ne bi naše djelo korio.
A što se tiče sviju ostalih,
U iskušenje svi bi oni pali
Ko mačka kada mlijeko liže, te bi
U svakom poslu sate brojili,
Za koji bismo rekli da je zgodna.⁴⁶

Sebastian. Tvoj primjer će mi biti kažiput,
Moj prijatelju dragi. Kao što si
Ti steko Milan, tako hoću ja
Da steknem Napulj. Zato trgni mač
I jedan će te zamah oslobodit

---

⁴⁶ Jedva bi, naime, čekali da izvrše što želimo.

Od danka, koji plaćaš sad⁴⁷ - a ja ću
Ko kralj ti biti dobar.

Antonio. Zajedno
Povucimo! Kad ruku dignem ja,
Učini i ti tako pa je na
Gonzala spusti!

Sebastian. Jošte jednu riječ.

(Govore tiho.)

(Glazba. Vрати se Arijel, nevidljivo.)

Arijel. Vještina meštra moga vidi svu
Opasnost koja prijatelju mu je
Zaprijetila, pa zato sad me šalje
- Jer inače mu naum propade -
Da tebi život sačuvam.

(Pjeva Gonzalu u uho.)

Ovdje dok hrćuć ležite vi,
Pozorna oka zavjera bdi,
Čekajuć povoljan čas.
Ako je mio život vam taj,
Stresite san - ili svemu je kraj.
Ustajte! Čujte mi glas!

Antonio. Požurimo se sad nas dvojica!

Gonzalo (budeći se). O dobri dusi, čuvajte nam kralja!

(Sebastianu i Antoniju)

Hej! Što je? (*Alonsu*) Ustanite! (*Sebastianu i Antoniju*)
Što ste trgli? Što znači taj vaš pogled stravični?

Alonso (budeći se). Ta što je?

Sebastian. Dok smo ovdje stajali
I stražili nad vašim počinkom,
Odjednom, sad baš, strašnu čusmo riku
Od bikova - il bolje lavova.
Zar nije vâs probudila? Jer mene
Strahovito je lupila u uho
Ja ne čuh ništa.

---

⁴⁷ Antonio plaća danak kralju Alonsu (vidi Prosperovo pričanje u I. činu).

Antonio. To je bila buka
Da zastraši i uho nemani
I potres učini. Zarikalo je
Bez sumnje cijelo krdo lavova!

Alonso. A jeste li vi, Gonzalo, štogod čuli?

Gonzalo. Da, čuo sam, kralju, duše mi,
Gdje nešto zuji, čudno baš, i to je
Probudilo me, te sam prodrmao
I povukao vas, gospodaru. Kad
Otvorih oči, vidjeh gdje su mače
Povukli oni. To je bila buka -
I to je zbilja. Najbolje će biti
Da na oprezu budemo il smjesta
Da odemo odavde. Trgnimo!

Alonso. Da, s ovog mjesta sada pođimo
I nastavimo tražit moga sina.

Gonzalo. Od zvijeri tih ga čuvajte, nebesa,
Jer jamačno je on na otoku.

Alonso. Sad hajdmo.

Arijel. Moj gospodar Prospero
Nek dozna sad za uspjeh rada mog,
A kralj nek mimo traži sina svog.

(*Odu.*)

DRUGI PRIZOR

(*Drugi dio otoka.*)

(*Uđe Caliban s bremenom drva. Čuje se grmljavina.*)

Caliban. Sve kužne pare što ih sunce vuče
Iz mlaka, bara, močvara - nek padnu
Na Prospera i palac ga po palac
U bolest rinu! Njegovi me dusi
Doduše čuju - ali ipak moram
Da psujem tako. Oni neće sami
Ni štapat me ni strašiti u slici
Vukodlaka, a niti bacati
U kaljužinu ni zavoditi

Na stramputice kao lučevi
U mraku - van da on im naloži.
Al za svaku će tricicu na me ih
Nadražiti - sad kao majmune
Što cere se i dreče na me, pa me
I grizu, sada kao ježeve,
Što valjaju se ležeć, kuda bos
Ja prolazim, i dižu bodljike
Kud nogom stupim. Katkada me svega
Još obaviju zmije ljutice
I rascijepljenim ciče jezikom,
Da s uma siđeš! - Gle, gle! Dolazi
Već neki njegov duh da muči me,
Što dosta brzo drva ne nosim.
Al ja ću tu potrbuške da padnem,
Pa možda me ni opaziti neće.

(*Uđe Trinculo.*)

Trinculo. Ovdje nema ni grma ni žbuna da te bar malo zaštiti od zla vremena, a oluja se eto opet diže. Čujem je, gdje pjeva kroz vjetar. Onaj crni oblak, onaj veliki, kao da je neka crna mješina koja bi htjela da izlije svoju sadržinu. Ako opet zagrmi kao malo prije, ne znam gdje da se sakrijem. Onaj će oblak svakako lijevati na kablove. - Što je ovo? Čovjek ili riba? Živo ili mrtvo čeljade? - Riba - vonja kao riba. Vrlo star i riblji vonj, neka vrsta ne baš najsvježijeg, osoljenog bakalara. Čudna riba! Da sam sada u Engleskoj, kao što sam nekad bio, pa da samo naslikam tu ribu, svaki bi mi zvekan dao srebrn novac. Tamo bi ta neman našla sreću - tamo svaka nova i nepoznata životinja nalazi svoju sreću. Kljastu prosjaku neće da udijeli ni pare, da mu pomognu, ali će dati i desetak da vide mrtva Indijanca.⁴⁸ - Noge kao u čovjeka, a peraje kao ruke! Topao, boga mi! E, odbacujem svoju misao, ne ću više da je držim. Nije to riba, već neki otočanin kojega je maloprije munja udarila.

(*Grmljavina.*)

Jao! Evo opet oluje! Najbolje će biti da se zavučem pod njegovu prostranu kabanicu. Nablizu nema nigdje skrovišta, a u nevolji ne gledaš s kime ćeš leći u postelju. Sklonit ću se ovdje dok ne prođe i posljednji talog oluje.

(*Zavuče se pod Calibanovu kabanicu.*)

(*Uđe Stefano s bocom u ruci.*)

---

⁴⁸ Kad su Englezi počeli u 16. vijeku osnivati kolonije u Americi, doveli bi kadgod i pokojeg Indijanca u Englesku. Jedan je od takvih Indijanaca valjda putem umro, pa su onda njegovo mrtvo tijelo u Londonu za novac pokazivali.

Stefano.

Na more više ne idem ja -
Na žalu tu ću mrijet.

To je vrlo šugava pjesma, zgodna da se pjeva komegod na pogrebu - ali ovo je moja utjeha.

(Pije.)

Štogod je bilo na lađi mornara,
Svima - i meni - draga je bila
Marija, Marica, Maca i Mara,
Kata pak nikom ne bješe mila.
Jezik joj bješe munja i trijes!
Katran i smola mrska joj bješe -
Krojač tek mogo je svud je da češe,
Gdje ju je svrbjelo - nosi je bijes!"⁴⁹

I to je šugava pjesma, ali ovo je moja utjeha.

(Pije.)

Caliban. Ne muči me - jao!

Stefano. Što je to? Zar su ovdje đavoli? Zar hoćete da nas plašite divljacima i Indijancima? Nisam ja zato izmakao utopljenju da me straše tvoje četiri noge - jer je rečeno: Ni najjača ljudina, što je ikad hodala na četiri noge, ne može da ga obori - i tako će se uvijek govoriti, doklegod bude Stefano disao na nozdrve.

Caliban. Duh me muči - jao!

Stefano. To je neka otočka neman sa četiri noge koju, rekao bih, trese groznica. Ali gdje je dovruga naučila naš jezik? Hoću da joj malko olakšam bolove, samo ako hoće. Ako je uzmognem izliječiti, pripitomiti i u Napulj odvesti, bit će to dar za svakog cara što je ikad stupao po goveđoj koži.

Caliban. O, ne muči me, molim ti se, pa ću
Što brže drva kući odnijeti.

Stefano. Sad ju je napalo, pa ne govori baš najpametnije. Dat ću joj da gucne iz moje boce. Ako još nikad nije pila vina, protjerat će joj groznicu. Ako je uzmognem izliječiti i pripitomiti, neću odviše za nju uzeti - onaj koji je dobije, platit će za nju i to čestito.

Caliban. Tek malo sad me mučiš - al ćeš skoro,
To osjećam po tvome drhtanju,
Jer Prospero u tebi djeluje.

---

⁴⁹ To je valjda bila neka mornarska pjesma.

Stefano. Nuder - otvori usta, evo nečega što će ti razvezati jezik, mačko.⁵⁰ Otvori usta, ovo će potresti tvoju groznicu, vjeruj mi, i to ljudski!

(Daje Calibanu da pije.)

Ti ne znaš tko ti je prijatelj - razvali opet vilice.

(Daje Calibanu da pije.)

Trinculo. Kao da poznajem taj glas - kao da je to - ali on se utopio a ovo su đavoli - o, smiluj nam se bože!

Stefano. Četiri noge i dva glasa - vrlo zgodna neman! Prednji je glas dakle za to da lijepo zbori o svom prijatelju, a stražnji da govori gadne riječi i da kleveće. Ako je u mojoj boci dosta vina da ga ozdravim izliječit ću ga od groznice.

(Daje Calibanu da pije.)

Hajde - amen!⁵¹ Usut ću ti nešto i u druga usta.

Trinculo. Stefano!...

Stefano. Zar me tvoja druga usta zovu? - Jao meni! To je đavo a nije neman. Ostavit ću ga - nemam duge žlice.⁵²

Trinculo. Stefano!... Ako si ti Stefano, dotakni me se i govori sa mnom, jer ja sam Trinculo... ne boj se, tvoj dobri prijatelj Trinculo.

Stefano. Ako si ti Trinculo, izađi. Povući ću te za tvoje tanje noge. Ako ima ovdje Trinculovih nogu, onda su to ove.

(Izvuče Trincula za noge ispod Calibanove kabanice.)

Doista si Trinculo! Pa kako si se namjerio da budeš balega ovoj nakazi? Zar ona može Trincule od sebe da pušta?

Trinculo. Držao sam da ga je grom ubio. Ali zar se ti nisi utopio, Stefano? E, nadam se da se nisi utopio. Zar je oluja prošla? Ja sam se sakrio pod kabanicu ove nakaze, jer me je bilo strah oluje. A ti živiš, Stefano? O Stefano, dva su se Napuljca izbavila.

Stefano. Molim te, ne okreći me, još mi se nije želudac umirio.

Caliban (za se). Stvorenja lijepa - ako nisu dusi.

Taj bog je valjan - nebesko je piće
U njega. Moram preda nj kleknuti.

---

⁵⁰ Stara engleska poslovice veli da će od dobre kapljice *mačka* progovoriti.

⁵¹ Kao što je *amen* na kraju molitve, tako veli Stefano "amen" na kraju Calibanova gutljaja.

⁵² Bila je stara riječ, da moraš imati dugu žlicu, ako hoćeš da jedeš s vragom iz iste zdjele.

Stefano. Kako si se izbavio? Kako si došao amo? Zakuni se, tako ti ove boce, kako si došao amo? Ja sam se izbavio na nekom buretu sekta⁵³, koje su mornari u more bacili - tako mi ove boce koju sam načinio od kore ovim svojim rukama, kad sam bio bačen na obalu.

Caliban. Na tvoju ću se bocu zakleti
Da vjeran ću ti biti podanik,
Jer tvoje piće nije s ove zemlje.

Stefano. Evo, zakuni se, dakle, kako si se izbavio.

Trinculo. Isplivao sam na obalu, čovječe, kao patka. Ja umijem plivati kao patka, kunem ti se.

Stefano. Evo, poljubi bibliju!

(Daje Trinculu da pije.)

Plivati umiješ doduše kao patka, ali si načinjen kao gusak.

Trinculo. O Stefano, imaš li još toga?

Stefano. Puno bure, čovječe. Moj je podrum u nekoj hridi na moru. Tamo sam sakrio vino.
- Hej, nakazo, kako tvoja groznica?

Caliban. Zar nisi s neba pao ti?

Stefano. S mjeseca - vjeruj mi - ja sam nekad bio čovjek u mjesecu.

Caliban. Da, ja sam te u njemu vidio.
Obožavam te. Gospodarica je
Pokazala mi tebe, psa, i grm tvoj.⁵⁴

Stefano. Hajde, zakuni mi se na to - poljubi bibliju.

(Daje Calibanu da pije.)

Odmah ću je napuniti novom sadržinom. - Zakuni se!

Trinculo. Sunca mi, to je vrlo budalasta neman. - Ja da se nje bojim! Vrlo glupa neman - vrlo lakovjerna neman! - Dobro si povukla, nakazo, vjere mi!

Caliban. Pokazat ću ti svaku plodnu stopu
Na otoku, cjelivat ću ti noge -
O budi mojim bogom, molim te!

Trinculo. Sunca mi, vrlo himbena i pijana neman!
Kad joj bog usne, ukrast ću mu bocu.

Caliban. Cjelivat ću ti noge. Kunem se.
Da rob ću biti tvoj!

Stefano. Hajde dakle - klekni i zakuni se.

---

⁵³ *Sekt* - vino napravljeno od suha grožđa (prošek).

⁵⁴ Čovjek u mjesecu, njegov grm i pas dolaze i u grotesknoj igri o Piramu i Tizbi u komediji *San ljetne noći*.

Trinculo. Prsnut ću od smijeha gledajući tu psoglavu nakazu. Vrlo šugava nakaza! Nešto me u srcu nutka, da je izbijem.

Stefano. Hajde, poljubi!

(Daje Calibanu da pije.)

Trinculo. Samo da se jadna neman nije opila - gadna neman!

Caliban. Pokazat ću ti vrela najbolja
I bobice ti brati, ribu hvatat
I drva nosit, koliko ti treba -
A kuga neka satre tiranina
Što sad mu služim. Neću više njemu
Da nosim klade nego za tobom
Da idem samo, divni čovječe!

Trinculo. Smiješna neman kad na jednoj pijanici nalazi neke divote!

Caliban. Povest ću te gdje rastu divljake
I noktima ću dugim jelen-gljive
Iskapat za te - gnijezdo krejino
Pokazat ću ti - i naučit ću te
Da zamkom hvataš hitru majmunčad.
Do ljeske ću te kitnaste odvesti,
A kadgod ću ti galebove⁵⁵ mlade
Sa hridine donosit. Hoćeš li
Da pođeš za mnom?

Stefano. Hajde, molim te, naprijed ne brbljaj više. - *Trinculo,* kako se kralj s čitavim društvom utopio, ugnijezdit ćemo se mi ovdje. Evo, nosi mi bocu. Druže *Trinculo,* na skoro ćemo je opet napunit.

Caliban (pjeva pijan). Zbogom, gospodaru, zbogom, zbogom!

Trinculo. Kako li urla ta pijana nakaza!

Caliban (pjeva)
Ribe hvatat više neću
Niti drva nosit
- Možeš me i prosit -
Niti zdjele prati neću.
Calibane - bane moj,
Drugi je gospodar tvoj.
Sloboda - ijuju! Ijuju, sloboda! Sloboda - ijuju!
Sloboda!

Stefano. Sjajna neman! Naprijed!

(*Odu.*)

---

⁵⁵ U originalu je ovdje riječ *Scamels*, koju dosad još nije nitko protumačio, nego su sve samo nagađanja.

TREĆI ČIN

PRVI PRIZOR

*Pred Prosperovom ćelijom
(Uđe Ferdinand noseći kladu.)*

Ferdinand. Imade napornih igara, ali
U mucu je još veća naslada,
I poniženje kadšto snosimo
Sa plemenitom nekom stalnošću,
A najveća nas bijeda katkad vodi
Do veljeg blaga. Ovo moje prosto
Poslovanje bi bilo jednako
I mrsko mi i teško, ali gospa,
U koje služim sad, oživljava
I mrtvu tvar, a napor čini slašću.
O deset put je ona blaža nego
Što on je mrk, a on je sama krutost.
Odvući moram više tisuća
Ovakvih trupaca i složiti ih,
Jer inače me teška kazna čeka -
A moja mila gospodarica
Sve plače, gledeć kako poslujem,
I veli mi da takav čovjek nije
Još nikad takav poso radio.-
Zanesoh se - al takve slatke misli
Zaslađuju mi ponajviše rad
I kad ga radim, najdokoniji sam.

(Uđu Miranda i Prospero, straga.)

Miranda. Ta prestanite - jao! - molim vas,
Rabotati s tolikom žilavošću!
Ah, zašto nije munja klade te
Sažegla, što ih slagat morate!
Al skin'te ovu i odmorite se,
Jer plakat će, kad bude gorjela,
Što tako vas je izmučila. Sad je
Moj otac sav u knjigama i nema
Od njega straha do tri dobra sata.

Ferdinand. O premila gospodarice,
Ta sunce će utonut prije nego
Što svršim čitav taj svoj posao.

Miranda. Pa sjednite, a ja ću dotle vući
Te vaše klade. Podajte mi tu,
Da nosim je do hrpe - molim vas.

Ferdinand. Ne, divni stvore, ja bih volio
Da slomim šiju, žile pokidam
No da se vi tolikim poniženjem
Sramotite, a ja da sjedim lijen!

Miranda. O, to bi meni dolikovalo
Baš ko i vama. Ja bih s većom još
Lakoćom sve to radila, jer za to
Imadem volju koje u vas nema.

Prospero. O nevoljnice, već si okužena -
To vidim po tom tvome pohodu.

Miranda. Da sustali ste, na vama se vidi.

Ferdinand. Ne, plemenita gospo - kad ste vi
Uz mene pod noć, mlado mi je jutro
Al kažite mi svoje ime - hoću
Da stavim ga u svoje molitve.

Miranda. Miranda - - ja, tvoju zabranu
Prekrših, oče!

Ferdinand. Divotna Miranda!
Vrhunac vi ste, zaista, divote,
A vrijedni ste i najvećega blaga
Na svijetu. Mnogo ja sam gospođa
Već gledao - i vrlo pomnjivo,
Te prečesto su skladnim govorom
Zarobile mi uho pažljivo.
Zbog raznih sam vrlina mnogo žena
Zavolio, al još ni jednu tako
Od sveg srca, a da ne bih u nje
Uz ponajljepše čare vidio
I nedostatke koji su ih sve
Potamnili - al vi ste savršeni,
Neusporedivi i stvoreni

Od onog što je najbolje u svakog
Stvorenja.

Miranda. Nikog ne znam od svog spola,
Ne spominjem se ženskog lica do li
Svog rođenoga u ogledalu -
I nikog više nisam vidjela,
Te mogla bih ga nazvat čovjekom,
Do dragog oca svoga i vas, mili
Moj prijatelju.⁵⁶ Kakvih inače
Na svijetu ima likova, to ne znam,
Al moja skromnost, koja je u mome
Mirazu dragi kamen, ne želi drugog
Na svijetu druga do vâs, nit mi može
Da stvori mašta drugi lik do vašeg
Što njoj bi bio drag. Al odveć ludo
Čavrljam eto i zaboravljam,
Što otac je naložio mi.

Ferdinand. Ja sam
Po položaju svome kraljević,
Miranda, možda kralj - al ne bih htio -
I ova mi se služba drvarska
Baš tako gadi ko da mesna muha
Opogani mi usta. Slušajte
Što moja duša veli: onaj čas
Kad vas uočih, moje srce je
Poletjelo u vašu službu. Tamo
Sad boravi, da učini me robom,
I vama sam za ljubav strpljivi
Taj drvar.

Miranda. Zar me ljubite?

Ferdinand. Nebesa
I zemljo, ovoj riječi budite
Svjedoci vi - i ako istina je,
Tad okrunite sretnim izlazom,
Što govorim - al ako himba je,
Obratite moj udes najljepši
U bijedu. Iznad sviju granica
Od sveg na svijetu ja vas ljubim, cijenim
I štujem.

Miranda. Baš sam bezumna što plačem
Zbog onog čemu radujem se.

---

⁵⁶ To se ne bi slagalo s onim što Miranda veli u I. činu, da se naime spominje nekih žena koje su je u Milanu dvorile - ali se može uzeti da je to sjećanje sasvim maglovito i da se Miranda, kojoj su onda bile tek tri godine, ne može sjećati lica tih žena.

Prospero (za se). Dvije su
Najdivnije se srele ljubavi.
Obaspi, bože, kišom blagoslova,
Što sad se rada tu među njima.

Ferdinand. Što plaćete?

Miranda. Zbog nevrijednosti svoje,
Jer ne smijem da podam što bih htjela
Da dam, a mnogo manje još da uzmem
Bez čega ja bih umrla. Al to su
Tek puste riječi i što većma hoće
Da sakriju se, sve to veći opseg
Pokazuju. O, idi, stidljivo
Pretvaranje - i podaj meni riječ,
Bezazlenost iskrena i sveta!
Bit ću vam žena, ako hoćete
Da uzmete me - ako nećete,
Ko služavka ću vaša umrijeti!
Da budem druga vam, to možete mi
Zabranit, al ću bit vam sluškinja,
Pa htjeli vi il ne htjeli.

Ferdinand. O, ne -
Već premila mi gospodarica,
A ja vam uvijek tako pokoran.

Miranda. Muž dakle moj?

Ferdinand. Da - tako voljna srca
Ko igda što je ropstvo žudjelo
Slobodu. Evo ruke vam!

Miranda. I moje,
A u njoj srca mog! A sada zbogom -
Na pola sata.

Ferdinand. Tisuć puta zbogom.

(*Ferdinand i Miranda odu na razne strane.*)

Prospero. Ne mogu tome da se radujem
Ko oni, što je svladalo ih tako,
Al ima nešto čemu se nada sve
Veselim. Svojoj knjizi idem sad,
Jer mnogo treba prije večere
Da svršim posla koji me još čeka.

(*Ode.*)

DRUGI PRIZOR

Drugi dio otoka

(Uđu Caliban, Stefano i Trinculo s bocom.)

Stefano. Okani me se. Kad se bure isprazni, pit ćemo vodu - prije ni kapi. Zato se drž'te junački i prihvatite! Ropska nakazo, napij mi!

Trinculo. Ropska nakazo! Ludog li otoka! Vele da nas je samo petero na ovom otoku. Mi smo ovdje trojica - pa ako ni ono dvoje nemaju više mozga, onda država stoji na labavim nogama.

Stefano. Pij, ropska nakazo, kad ti velim, već ti se gotovo ne vide oči u glavi.

(Caliban pije.)

Trinculo. Pa gdje da budu oči nego u glavi? - Bio bi sjajna neman da imaš oči na repu!

Stefano. Moj je nakazni momak utopio jezik u sektu. Mene nije more moglo da utopi. Prije nego sam mogao da uhvatim obalu, plivao sam stotinu i pet milja naprijed i na-trag, sunca mi! - Ti ćeš mi biti poručnik, nakazo, ili zastavnik.

Trinculo. Poručnik, ako vam je po volji - jer ne može da nosi zastavu.

Stefano. Nećemo trčati, monsieur nemani.

Trinculo. Ni hodati, nego ćete ležati kao psi i nećete ni pisnuti.

Stefano. Ta progovori, nemani, ako si prava neman!

Caliban. Što želi tvoja milost? Lizat ću ti
I cipelu - al ovom neću služiti,
Jer nije junak.

Trinculo. Lažeš, glupa nakazo! Ja bih imao volju da se uhvatim i s kakvim pandurom! Ti, gadna ribo, je li ikad bio kukavica tko je popio toliko sekta kao ja danas? Zar ćeš tako grdno lagati, kad si samo napola riba a napola neman?

Caliban. Gle, ruga mi se! Zar ćeš to dopustiti,
O gospodaru!

Trinculo. "O gospodaru" - veli. Tko bi rekao da neman može biti tako budalasta.

Caliban. Gle, opet. Molim te, izgrizi ga,
Da pogine!

Stefano. Trinculo, jezik za zube! Ako se budeš bunio, objesit ću te o prvo drvo. Bijedna je nakaza moj podanik i nitko je ne smije vrijeđati.

Caliban. Zahvaljujem ti, dični gospodaru!
Al hoćeš li još jednom milostivo
Da saslušaj mi molbu pređašnju?

Stefano. Dakako - klekni i ponovi. Ja ću stajati, a i Trinculo.

(Uđe Arijel, nevidljivo⁵⁷.)

Caliban. Kako sam već rekao - ja sam podanik nekog tiranina, nekog vrača koji mi je himbom i prijevarom oteo ovaj otok.

Arijel. Ti lažeš!

Caliban. Ti, ti lažeš, majmune,
Lakrdijašu! Da te satre moj
Gospodar hrabri - jer ja ne lažem!

Stefano. Trinculo, ako ga budeš još jednom smetao u pričanju, tako mi ove ruke, izbit ću ti nekoliko zubi.

Trinculo. Pa ja nisam ništa rekao.

Stefano. Šuti dakle i ni riječi više! -

(*Calibanu*)

Nastavi!

Caliban. Čarolijama ovaj otok je
On ugrabio - meni ugrabio -
I ako me je tvoja visost voljna
Osvetiti - jer znam da srčan si,
A ovaj ovdje nije -

Stefano. Tako je.

Caliban. Gospodar bit ćeš ti, a ja tvoj sluga.

Stefano. Ali kako da se to izvrši? Možeš li me odvesti tome čovjeku?

Caliban. Da, gospodaru, predat ću ti njega
Dok bude spavao, da uzmogneš
U lubanju mu zabit čavao.

Arijel. Lažeš, ne možeš!

Caliban. Gle šarene budale! - Gadna ti
Krpetino! - Ja molim Visost Vašu
Da izbije ga - da mu uzme boce.
Kad ne bude je imo, neće moći
Da pije drugo nego morsku vodu,
Jer bistra vrela neću mu pokazat.

Stefano. Čuvaj se, Trinculo, jer inače jao tebi! Još samo jednom presijeci riječ nemani, pa ću, tako mi ove ruke, uzjuriti blagost iz sebe i namekšati ću ti leđa.

Trinculo. Pa što sam uradio? Ništa nisam uradio. Hoću dalje da odem.

Stefano. Zar nisi rekao, da laže?

Arijel. Lažeš!

Stefano. Ja da lažem? Evo ti!

---

⁵⁷ Glumci koji su imali biti nevidljivi nosili su u starije doba posebno odijelo koje je naznačivalo njihovu nevidljivost.

(*Udari Trincula.*)

Ako ti se to mili, reci još jednom da lažem.

Trinculo. Pa nisam ja rekao da lažeš. Zar si izgubio i pamet i sluh? Dovraga ta tvoja boca!
Eto što može da uradi sekt i piće! Kuga neka napane na tu tvoju neman, a tebi
neka đavo otkine ruku!

Caliban. Ha! ha! ha!

Stefano. Nastavi svoje pričanje. - Molim te, stani podalje.⁵⁸

Caliban. Valjano ga istuci. Zamalo ću
I ja ga izbit.

Stefano. Stani podalje! -
Ded nastavi mi!

Caliban. Već sam rekao
Da poslije podne spava obično -
I onda možeš prosuti mu mozak
- Al prije treba da mu knjige otmeš -
Il razbit mu kladom lubanju
Il trbuh mu rasporit kolčinom -
Il nožem njemu grkljan presjeći -
Al pamti, prvo da mu knjige otmeš,
Jer bez njih on je glupan kao i ja
I nema duha koji bi ga slušo,
Jer svi, ko i ja, ljuto mrze na nj -
Sažezi samo knjige njegove.
I lijepih sprava ima - tako ih
On zove - pa kad kuću bude imo
Uresit će je njima. Treba još
Da uzmeš na um, vrlo ozbiljno
Ljepotu kćeri mu, što sam je voli
Nazivati neusporedivom.
Ja nisam nikad žene vidio
Do svoju mater Sycorax i nju,
Al ona ti toliko Sycorax
Nadvisuje, ko ponajveća stvar
Najsitniju.

Stefano. Je l' cura tako lijepa?

Caliban. Da, gospodaru - ja ti jamčim za to
Da lijepo će ti resit postelju
I prekrasno ti leglo roditi.

---

⁵⁸ Riječi "stani podalje" govori Stefano jamačno Trinculu, ali neki misle da Caliban tako zaudara, te Stefano ne može podnijeti njegov zadah, pa ga zato tjera iz svoje blizine.

Stefano. Nakazo, ja ću ubiti toga čovjeka! Njegova kći i ja bit ćemo kralj i kraljica! - Bog neka čuva naše milosti - a Trinculo i ti bit ćete kraljevski namjesnici. - Sviđa li ti se ta osnova, Trinculo?

Trinculo. Sjajna je!

Stefano. Daj mi ruku. Žao mi je što sam te tukao, doklegod budeš živ, najbolje će biti - jezik za zube!

Caliban. Za pola sata on će usnuti -
A hoćeš li ga onda satrti?

Stefano. O da, poštenja mi.

Arijel. To moram reći
Svom gospodaru.

Caliban. Obradovao si me
I radostan sam sav. Veselimo se!
A hoćete l' da ćurličemo kanon⁵⁹
Što malo prije od vas ga naučih?
Stefano. Uradit ću, nakazo, što želiš, sve ću uraditi. -
Hajde Trinculo da zapjevamo.

(*Pjeva.*)

Ruži i kuži
I kuži i ruži
Noć i dan.

Caliban. To nije ona pjesma.

(*Arijel svira pjesmu bubnjem i sviralom.*⁶⁰)

Stefano. Što je to?

Trinculo. To je melodija našeg kanona, koju svira Nitko.⁶¹

Stefano. Ako si čovjek, pokaži se u svojoj pravoj prilici - ako si đavo, čini što ti drago!

Trinculo. O, oprosti mi grijeh!

Stefano. Tko umire, plaća sve dugove. - Ja te se ne bojim! - Smiluj nam se, bože!

Caliban. Zar te je strah?

Stefano. Ne, nakazo, mene nije.

---

⁵⁹ *Kanon* (u originalu *catch*, što znači *hvatanje*) zove se pjesma u kojoj više osoba pjeva istu melodiju, ali tako da jedan od društva počne i pjeva najprije sâm, recimo jedan takt, a onda prihvati drugi s početka, za drugim isto tako treći itd.

⁶⁰ Marko Polo priča u svom putopisu (1579.) da se u pustinji Lob u Aziji čuje u zraku zvuk *bubnjeva i drugih glazbala* koja straše putnike, a kadšto ih i po imenu zovu.

⁶¹ U originalu *the picture of Nobody* (slika Nikoga). To je valjda aluzija na naslovnu sliku neke anonimne komedije *Nobody and Somebody* (Nitko i Netko), koja je tiskana 1606. I godine 1600. izašla je komedija pod naslovom *The Wellspoken Nobody* (*Krasnorječivi Nitko*).

Caliban. O, ne boj se - jer otok pun je glazbe
I razne zveke, slatkih pjesama
Što dušu blaže, a ne vrijeđaju,
I tisuću kadikad glazbala
Zabreće meni oko ušiju.
Kadikad opet glasovi, te da sam
Probudio se iza duga sna
Uspavali bi opet me - i onda
Još vidim u snu gdje se oblaci
Otvoriše, pokazujući blago,
Što htjeli bi ga na me prosuti,
Pa kad se prenem, kričim želeći
Da opet usnem.

Stefano. To će mi biti divno kraljevstvo, gdje ću badava imati glazbe.

Caliban. Kad bude Prospero smrvljen!

Stefano. To će biti naskoro - imam ja to na pameti.

Trinculo. Glazbe je nestalo - pođimo za njom, a onda ćemo izvršiti svoje djelo.

Stefano. Naprijed, nakazo, a mi ćemo za tobom. - Htio bih da vidim toga bubnjara! Valjan je to momak! - Hoćeš li?

Trinculo. Idem, Stefano.

(*Odu.*)

TREĆI PRIZOR

Drugi dio otoka.

(*Uđu Alonso, Sebastian, Antonio, Gonzalo, Adrian, Francisco i drugi.*)

Gonzalo. Bogorodice mi, ne mogu dalje,
Jer stare kosti bole, gospodaru.
Tu stupamo ko po labirintu,
Čas upravo, a čas krivudajući.
Dopustite - ja moram počinuti.

Alonso. Ne mogu da te korim, starče moj,
Gdje samog me je umor napao
Omamljujuć mi snagu životnu.
Pa sjedni i otpočini, a ja ću
Okaniti se ovdje svoje nade.
Utopio se koga tražimo

Tumarajuć - i more nam se ruga
Gdje zalud ga na suhu ištemo.
Pa - neka bude!

Antonio (tiho Sebastianu). Radujem se vrlo
Što tako ga je ostavila nada.
Ne valja nam što jednom promašismo
Odreći onog što smo smislili
Uradit.

Sebastian (tiho Antoniju). Prvom ćemo prilikom
Valjano se poslužiti.

Antonio (tiho Sebastianu). Nek to
Još noćas bude, jer su izmoreni
Od hodanja, te ne mogu i neće
Da budno paze kao kad su bistri.

Sebastian (tiho Antoniju). Ja velim noćas - i to budi dosta!

(Svečana i čudna glazba.)

Alonso. Ah, kakva to je harmonija? - Čujte,
O prijatelji!

Gonzalo. Divna, slatka glazba.

(Uđe Prospero, u visini⁶² nevidljivo. Dolje uđu razne prikaze, noseći prostrt stol, te plešu oko njega, pozdravljajući ljubaznim kretnjama i pozivajući kralja i ostale da jedu, pa onda odu.)

Alonso. Zaštit' nas, o bože! - Što to bješe?

Sebastian. To bješe igra živih lutaka. -
Sad vjerujem jednorozu⁶³ da žive
I drvo da u Arabiji raste
Što Feniksov je prijestol i da tamo
I sada Feniks vlada.⁶⁴

Antonio. Oboje
Sad vjerujem - a tko još inače
Što ne vjeruje, neka dođe amo -
Prisegnut ću, da sve je istina.
Ni putnici nam nikad ne lažu,
I ako im se lude kod kuće
Podruguju.

Gonzalo. Da to u Napulju
Kazivat stanem, zar bi vjerovali?
Da rekнем, kako vidjeh otočane

---

⁶² U Shakespearovo doba stajao je Prospero valjda na balkonu u stražnjem dijelu pozornice.

⁶³ *Jednorog* (unicorn) je divlja životinja (u priči), koja ima samo jedan rog.

⁶⁴ U staro se doba vjerovalo da u Arabiji na nekom posebnom drvetu živi ptica *Feniks* (Phoenix), koja se svake 500. (ili 600.) godine sama spaljuje i onda iz svog pepela podmlađena nanovo oživi.

- Jer to zacijelo s otoka su ljudi -
Što likom su golemi, pa je ipak
Toliko blaga, prijazna im ćud,
U našem ljudskom rodu - gotovo
Ni jednog.

Prospero (za se). Vrli poštenjače, to si
Baš pravo reko, jer su neki ovdje
Još gori nego đavoli.

Alonso. Ne mogu
Da nadivim se pojavama tim
I kretnjama i glasu, govoru -
Da, ne služe se jezikom, al to je
Ko neki divni, nijemi razgovor.

Prospero (za se). Al konac djelo krasi.

Francisco. Čudno baš
Izgubiše se.

Sebastian. Ništa zato, kad nam
Ta jela ostaviše - jer smo gladni, -
Zar nećete da kušate?

Alonso. Ja neću.

Gonzalo. Ne, gospodaru, ne treba se plašiti -
Jer dok smo djeca bili, tko bi bio
U ono doba vjerovao da ima
Gorštaka koji nose podvratnike,
Ko bikovi što nose ispod vrata
Kesetine od mesa?⁶⁵ Il da ima
I takvih ljudi što imadu glave
Na prsima?⁶⁶ A sada će vam to
Potvrditi svaki putnik koji dođe
Iz dalekoga svijeta.⁶⁷

Alonso. Hajde dakle
Da jedem, makar posljednji je put -
Al ništa zato, kada osjećam
Da najbolje je prošlo.⁶⁸ - Brate moj
I vojvodo, uradite ko i mi -
Pristupite.

---

⁶⁵ To je guša, koju imaju mnogi ljudi u Alpama.

⁶⁶ O takvim ljudima (kakvih dakako nikad nije bilo) govori i Otelo u svom pričanju pred duždem.

⁶⁷ Otkad se u 15. i 16. vijeku raširilo putovanje u daleke krajeve, čitali su se i slušali vrlo rado putni opisi u kojima je pored istine bilo i mnogo mašte.

⁶⁸ Najbolje je prošlo zato što je kralju umro sin.

(Munje i sijevanje. Uđe Arijel u prilici harpije⁶⁹, udari krilima po stolu i, s pomoću zgodne naprave, nestane jela.)

Arijel. Vi tri ste grešnika,
A Usud - kojemu je oruđe
Taj bijedni svijet i sve, što je na njemu -
Učinio je da vas izriga
Na ovaj otok more nesito,
Gdje nema ljudi, jer ste nezgodni
Da boravite među ljudima.
A ja sam vas zaludio i baš
U takvoj se mahnitosti ljudi
Utapaju i vješaju vam sami.

(Alonso, Sebastian i drugi povuku mačeve.)

Vi lude! Ja i moji drugovi
Sudbini služimo. Elementi,
Od kojih vaši složeni su mači
Baš tako mogu ranit glasni vjetar
Il zaklat vodu budući je ludo
- Jer čim je bodneš, smjesta se i skupi -
Ko izbit mi iz krila samo jednu
Pahuljicu. A isto tako su mi
Neranjivi i druzi. Kad biste nas
I mogli ranit, mačevi su vaši
Za vašu snagu odveć teški sad
I ne biste ih mogli podići.
Spomenite se - jer sam zato do vas
I poslan - da biste baš vas trojica,
Što prognali ste dobrog Prospera
Iz doma te ga moru predali
- Al ono vam je to naplatilo -
Da, njega i bezazleno mu dijete.
Za gadno vaše djelo višnja vlast,
Što odlaže al ne zaboravlja,
Raspalila je more, kopno, sva
Stvorenja protiv mira vašeg. Tebi,
Alonso, tvog je sina otela,
A sada vam poručuje po meni
Da ginut ćete malo pomalo.
- A to je gore nego nagla smrt -
I nevolja će pratit vas na svakom
Koraku. Ali da se zašтите

---

⁶⁹ *Harpija* - starogrčko mitološko biće, pola djevojka pola ptica.

Od gnjeva njenog, što će inače
Na ovom posve pustom otoku
Na vaše glave pasti, nema druge
Do iskrenog kajanja i čistog
Života u budućnosti.

*(Nestane ga uz grmljavinu. Onda se, uz nježnu glazbu, vrate one pojave
te plešu s podrugljivim gestama i odnesu stol.)*

Prospero (tiho). Valjano,
Moj Arijele dragi, glumio si
Lik harpije. I proždirala je
S milinom. A od mojih uputa
Izostavio nisi baš ni slovca
Što trebalo je reći. Tako su
I niži moji službenici bili
Svi osobito prirodni i pomni
U raznim svojim ulogama. Čar moj
Već djeluje i moji dušmani su
U mahnitosti svojoj sapeti.
U mojoj sad su vlasti oni, pa ću
U ludilu ih tome ostaviti -
Te Ferdinandu mladom otići,
Za kojeg misle da je utopljen,
I njegovu i svome milom zlatu.

(Ode gore.)

Gonzalo. O gospodaru, tako vam nebesa
I svijju svetih, zašto stojite
I tako čudno buljite?

Alonso. O - to je
Strahota, užas! Bilo mi je kao
Da talasi mi o tom govore -
I vjetrovi su o tom pjevali,
A grom, ta strašna krupna svirala je
Na orguljama ime Prospero
Izricala i glasom dubokim
Otkrivala je moje nedjelo!
O - zato sin moj počiva u mulju!
Al ja ću ga potražiti dublje još,
No olovo se igda spustilo -
I tamo s njim u glibu ležati!

(Ode.)

Sebastian. Nek dođu đavli jedan tek po jedan -
I s legijama borit ću se ja.

Antonio. A ja ću ti pomagat.

(*Odu Sebastian i Antonio.*)

Gonzalo. Sva su tri
U očajanju. Njihov teški grijeh,
Ko otrov koji ima djelovati
Tek iza duga vremena, sad eto
Započinje ih palit u srcu -
O, molim vas, jer vi ste gipkiji,
Požurite se hitro za njima,
Da zapriječite, na što bi ih očaj
Potaći mogo.

Adrian. Hajdmo, molim vas.

(*Odu.*)

ČETVRTI ČIN

PRVI PRIZOR

*Pred Prosperovom ćelijom
(Uđu Prospero, Ferdinand i Miranda.)*

Prospero. Što odveć sam te ljuto kinio,
To popravlja ti ova naknada,
Jer dao sam ti dio⁷⁰ rođenog
Života svoga - ono za što živim -
I to još jednom evo predajem
U tvoje ruke. Mućio sam tebe
Tek zato da ti ljubav iskušam,
I baš si mi se divno okušao.
Pred bogom eto sad utvrđujem
Skupocjeni svoj dar. O ne smij se,
Moj Ferdinande, što se njome dićim,
Jer sam ćeš vidjeti da će prestić
Sve hvale ona pa ih ostaviti,
Da za njom hramlju.

Ferdinand. Vjerovat ću to
I protiv božje rijeći.⁷¹

Prospero. Primi dakle
Sad moju kćer ko darak moj i kao
Imanje svoje, zaslugom stećeno.
Al djevićanski njezin pupoljak
Ne pogazi mi prije nego budu
Svi obićaji sveti izvršeni

---

⁷⁰ U originalu stoji *third*, što znaći *trećina*. Neki misle da je to pogreška i da bi imalo stajati *theread*, što znaći *nit*. Ni jedno ni drugo nije posve jasno. Ovdje je slobodno prevedeno: dio.

⁷¹ Naime ako bi mu ikoji bog protivno govorio.

I obredi svečani - jer inače
Nebesa neće spustit rosu blagu,
Da brak vam cvate, nego krevet će vam
Obasut mržnja jalova, mrk prijezir
I razdor tako gadnim korovom,
Te i njoj će i tebi omrznuti.
Stog čuvajte se, dok vam Himenova
Ne zasja zublja!⁷²

Ferdinand. Tako meni mirne
Budućnosti, u kojoj mi je nada,
Potomstva lijepog i života dugog
Uz takvu ljubav kakova je sada -
Ni posve mračna pećina ni mjesto
Najzgodnije ni napast najjača
Zlog duha našeg neću nikada
Poštenje mi u požudu pretvorit,
Da slavu onog dana otupi,
Kad mislit ću, da ili Febovi
Posustali su konji⁷³ il da noć je
U paklu okovana.⁷⁴

Prospero. Lijepa riječ!
Pa sjedni dakle i govori s njom,
Jer tvoja je. - Hej Arijele moj!
Hej, Arijele, slugo marljiva!

(Uđe Arijel.)

Arijel. Što želi moj gospodar? Evo me!

Prospero. Sa svojim nižim družima si ti
Valjano svoju službu posljednju
Izvršio - al sad vas moram još
Za jednu igru upotrijebiti.
Dovedi družbu koju predadoh
U tvoju vlast, na ovo mjesto amo.
Potakni ih na brzo djelovanje,
Jer moram oči ovih mladenaca
Pozabavit vještine svoje čarom -
Obećah im i oni to od mene
Očekuju.

Arijel. Zar odmah?

Prospero. Da, za tren.

---

⁷² *Himen* je bog *svadbe* koji je bio prikazivan sa svadbenom zubljom.

⁷³ *Feb* (Apolon) je bog *sunca*, koji na vatrenim kolima prolazi nebom.

⁷⁴ Ferdinand će naime misliti da traje vječni dan, da je sunce stalo i da noć ne može doći.

Arijel. Tek što rekneš ti: da da -
Ili dahneš daha dva,
Moja će ti družba sva
Dokakutat, da ti dâ
Sve što može i što zna.
Voliš li me, meštre - a?

Prospero. Da, Arijele dragi, od srca.
Ne dolazi mi dok ne začuješ
Moj poziv.

Arijel. Dobro je. Razumijem.

(*Ode.*)

Prospero. Održat gledaj riječ i nemoj odveć
Popustiti uzde igri obijesnoj,
Jer najjače su prisege tek slama
Za vatru krvi. Zato budite
Razumniji, jer zbogom inače
Sve zakletve!

Ferdinand. O - nek vas nije strah,
Gospodine, jer čisti djevičanski
I bijeli snijeg na mome srcu hladi
Žar moje vatre.

Prospero. Dobro - dođi sad,
Moj Arijele. Bolje je da više
Dovedeš duhova no jedan samo
Da ne dođe. Pojavi se, al žustro. -
Ni riječi! Samo oči!⁷⁵ Šutite!

(*Nježna glazba.*)

(*Uđe Irida.*⁷⁶)

Irida. O Cerero,⁷⁷ o gospo milostivna,
Sva polja svoja bogata i divna
Što pšenicom i ražju, ječmom rode
I grahoricom, zoblju, graškom plode,
I tratine gdje pasu ovce bijele,
I livade što krmu njima dijele,
I prekopane cvjetne lijehe svoje
Što travanj ih na riječi resi tvoje,

---

⁷⁵ Naime: ne smijete *govoriti*, nego samo *gledati*.

⁷⁶ *Irida* (*Iris*) je personifikacija *duge* (zato *voden pâs*) i *glasnica* neba, a napose božice Junone.

⁷⁷ *Cerera* (*Ceres*) je božica *ratarstva*.

Gdje cvijećem krune glave nimfe zračne,
I gajeve još besputne i mračne,
Gdje mlado momče osamljeno luta
Jer djevica ga ostavila kruta,
I nakoljene vinograde guste
I morske žale besplodne i puste,
Gdje sama ti se sunčaš - sve to treba
Da ostaviš, jer kraljica to neba,⁷⁸
Što ja sam glasnik joj i voden pâs,
Na ovo mjesto zove u taj čas,
Da zabavljaš je. Zato hiti, hiti,
Jer njen će paun za čas ovdje biti.

(Uđe Cerera.)

Cerera. O zdravo da si, dugo, draga meni,
Što Jupiterovoj poslušna si ženi,
Što siplješ modre kapi kiše svoje
I njima krijepiš milo cvijeće moje,
A krajevima tvoga modrog luka
Brežuljke moje kruni tvoja ruka -
Ti divni pâsu krasne zemlje ove,
O zašto amo kraljica me zove?

Irida. Da slaviš dviju duša savez časni
I da im dadeš kakav darak krasni.

Cerera. A je l' u društvu, reci, kraljičinom
I Venera sa svojim slijepim sinom?⁷⁹
Jer otkada su zasnovali silu,
Te Pluton ote moju kćerku milu,⁸⁰
Odrekoh joj se društva sramotnoga
I njenog sina.

Irida. Ne boj mi se toga,
Jer vidjeh nju i sina njezinoga
Gdje prema Pafu⁸¹ oblacima lete,
Jer mislili su da su ovo dijete
I mlaca tog na razbludu zaveli -
Al ja sam čula kako su se kleli

---

⁷⁸ Kraljica neba je Junona (Juno, Hera) žena glavnog boga Jupitera.

⁷⁹ Venera (Venus, Afrodita) je božica ljepote i ljubavi, žena ili ljubovca Marta (Mars), boga rata. Njezin "slijepi" sin je Cupido (Amor, Eros), nestašni bog ljubavi, koji je obično u njenom društvu. Bio je prikazivan s lukom i strjelicama.

⁸⁰ Pluton, bog podzemnog svijeta, oteo je Cererinu kćer Proserpinu (Persefonu) i učinio je kraljicom u podzemnom svijetu.

⁸¹ Paf (Paphos) je grad na otoku Cipru, Venerino drago boravište. Tamo je ona prvi put stupila na kopno, rodivši se iz mora.

Da neće vršit ženidbena prava
Dok Himenova ne mine im slava.
I tako ljube Martove ti nesta,
A prkosni joj sinak strijeljat presta
I slomio je strjelice te veli
Da opet pravi dječak biti želi.

Cerera. U veličanstvu Juno stupa svome -
Ja znadem je po hodu njezinome.

(*Uđe Junona.*)

Junona. O zdravo, sestro - dođi k meni amo,
Da mladencima blagoslov svoj damo.
Da budu sretni u potomstvu svom.

(*Pjesma*)

Junona.
Svako blago, svaka čast
Život dug i svaku slast
Sreću, koja vječno traje,
Sve vam to Junona daje.

Cerera.
Čime goder zemlja rodi,
Obilno vam neka plodi,
Bijelo žito, klasje bujno,
Slasno voće, vince rujno.
Tek što zlatna žetva mine,
Proljeće vam neka sine
I obilje vječno traje -
Cerera vam sve to daje.

Ferdinand. Božansko li je priviđenje to!
Očarava me svojom harmonijom.
Smijem li mislit, da su dusi to?

Prospero. Da - dusi što iz njihova sam carstva
Vještinom svojom ja ih dozva
Da glume ovdje što sam smislio.

Ferdinand. O, dajte mi da navijek ovdje živim -
Jer tako rijedak, čudotvoran otac
I žena čine rajem ovo mjesto.

(*Junona i Cerera šapću i šalju Iridu na posao.*)

Prospero. Mir sada, sinko. Evo Cerera
I Juno šapću nešto ozbiljno.
Nijem budi ili propade nam čar.

Irida. Najade, čujte, vile vi vodene,
Bezazlene i šašem okrunjene -
Iz voda svojih sad izađite,
Na tratini se ovoj nađite -
Junona i vas na tu slavu zove
Što sad je slave vjerne duše ove.

(Uđe nekoliko nimfa.)

Vi žeteoci, što ste opaljeni
Od sunca i od žege izmoreni,
Sa svojih brazda sada pođite,
Da svetkujete - amo dođite
U slamnatim šeširima - i tako
Zaigrajte mi veselo i lako
Sa vedrim nimfama.

(Uđe više žetalaca, u čistim haljinama, pa se uhvate s nimfama u dražesno kolo. Prema kraju plesa ustane Prospero naglo i govori, nakon čega ih nestane s čudnom muklom i nejasnom bukom.)

Prospero (za se). Ja smetnuh s uma gadnu zavjeru
Što ona zvijer je snuje - Caliban
I drugovi mu. Već je blizu čas
Za njihov naum. -

(Dusima)

Dobro - dosta je -
Sad odlazite.

Ferdinand. Vrlo čudnovato -
Sav uzbuđen je nekako vam otac
I žestoko ga to obuzimlje.

Miranda. Do danas nisam nikad vidjela,
Da tako bi ga gnjev ozlovoljio.

Prospero. Ko da si nešto zbunjen, sinko moj,
I prestravljen! Al budi radostan,
Jer svršena je naša svečanost
I kao što sam prije rekao,
Igrači naši svi su bili dusi
I u zrak su se svi rasplinuli,
U laki zrak. A poput zračne grade
Fantoma tih i kule će se jake,

Što strše nebu pod oblake, sjajne
Sve palače i divni hramovi
I velika zemaljska kugla sama
I sve što na njoj živi - sve će se
To raspasti - i ko što nestade
Bestjelesne i puste varke te,
Ni traga neće ostaviti.⁸² Mi smo
Tek tvar, od koje građeni su snovi,
I snovima je samo obaviti
Naš kratki život. - Ja sam uzbuđen,
Gospodine, pa zato budite
Spram te slaboće moje strpljivi.
Moj stari mozak smućen je - al vi se
Ne zbunjujte zbog moje slabosti,
Već, ako vam je s voljom učite
U ćeliju i tamo počinite,
A ja ću malo da se prohodam,
Da burno svoje srce umirim.⁸³

Miranda i Ferdinand. Povratili se s mirom!

Prospero. Dođi hitro
Ko miso! - Hvala! -

(Ferdinand i Miranda odu.)

Dođi, Arijele.

(Vrati se Arijel.)

Arijel. Za tvoju miso ja sam privezan.
Što želiš?

Prospero. Duše, spremat nam se valja
Za borbu s Calibanom.

Arijel. Gospodaru,
Dok Cereru sam ono glumio,
Sve mišljah da bi trebalo ti reći,
Al nisam htio da te razljutim.

Prospero. Još jednom reci gdje si ostavio
Nitkove one?

---

⁸² U drami *Tragedy of Darius* od *William Alexandera*, koja je izašla god. 1603., ima jedno slično mjesto.

⁸³ Lijepo je ovdje prikazan Prosperov značaj. Prospero je moćan vrač, pa ipak ga prije najvećeg djela obuzimlje neki strah, neka "trema", kao velikog umjetnika na pozornici.

Prospero. Rekao sam već,
Gospodine, - od pića su crveni -
I vrući. Tako puni srčanosti,
Te zrak su tukli što im duvaše
U obraze, i zemlju lupali
Što dirala je noge njihove -
Al sveđer jošte isto smjeraju.
U bubanj onda udarih, a oni
Ko ždrepciči su nejahani uši
Naćulili i digli nozdrve
I obrvama uzvili, ko glazbu
Da njuše. Tako sam ušesa im
Očarao, te išli su ko telad
Za mojim mukanjem kroz oštro trnje,
Kroz bodljikavi stričak, glog i dračje
Što bolo im je slabe gnjatove,
Dok napokon ih nisam ostavio
U smradnoj bari iza ćelije,
Gdje plešuć su do vrata grezali,
Te gadna je baruština još jače
Zasmrdjela od nogu njihovih.

Prospero. Uradio si dobro, golube.
Zadrži još svoj lik nevidljivi -
Donesi sjajne krpe⁸⁴ iz kuće,
Da uhvate se rđe na tu meku.

Arijel. Da - idem.

Prospero. Đavo, đavo, rođeni!
I njegove se ćudi ne može
Da primi odgoj. Sve je zaman, sve
I uzalud sam trudio se ja
Iz ćovječnosti. Kao što mu tijelo
Sa godinama biva ružnije,
I duša tako njemu propada. -
Sve ću ih mućit da će urlati!

(Vrati se Arijel s blistavim haljinama, itd.)

Na ovaj konop objesi ih amo.

(Prospero i Arijel ostanu nevidljivi. Uđu Caliban, Stefano i Trinculo, mokri do kože.)

---

⁸⁴ Misli sjajne haljine.

Caliban. Koracajte mi tiho, molim vas,
Da slijepi krt ni korak ne čuje.
Pred ćelijom smo eto njegovom.

Stefano. Nakazo, tvoj vilenjak, o kojem govoriš da je bezazlen vilenjak, nije gotovo ništa drugo radio nego nas je zaluđivao i sprdnju s nama zbijao.

Trinculo. Nakazo, ja zaudaram sav konjskom mokraćom - i nos mi je od toga bijesan i ljut.

Stefano. I moj. - Čuješ li, nakazo! Ako izgubiš moju naklonost, jao tebi!

Trinculo. Onda bi bio propala nakaza!

Stefano. Ne odrekni mi, gospodaru, milost,
Već budi strpljiv, jer će dobit koju
Za tebe spremam ovu nezgodu
Zatomit. Zato tihano govori,
Jer sve je mirno ko o ponoći.

Trinculo. Da - ali što smo boce u bari izgubili -

Stefano. To nije samo rug i sramota, nego i beskrajni gubitak.

Trinculo. To je gore nego što smo se nakvasili.
Ali to je tvoj bezazleni vilenjak, nakazo!

Stefano. Idem ja po svoju bocu, pa makar mi taj trud dođe i preko ušiju.

Caliban. Umiri mi se, kralju, molim te,
I gledaj amo - ovo su ti usta
Od ćelije. Uniđi, al bez buke,
Izvrši ono lijepo zlodjelo
Što može navijek tvojim ovaj otok
Učiniti, a tvoga Calibana
Za vazda tvojim ližipetom.

Stefano. Ruku amo! U meni se počinju rađati krvave misli.

Trinculo. O kralju Stefano!⁸⁵ O gospodaru! O dični Stefano! Gle kakva ti je ovdje garde-
roba!⁸⁶

Caliban. Ne diraj, ludo - to su samo tralje!

Trinculo. Oho, nemani, znamo mi što pripada u starežarski dućan. - O kralju Stefano!

Stefano. Skini taj plašt, Trinculo. Tako mi ove desne ruke, hoću da imam taj plašt.

Trinculo. Tvoja će ga milost dobiti.

Caliban. Udavila ga bolest debela -
Ludova toga! Što vi mislite,
Da u te se dronjke zagledali?
Al pođimo i najprije umorstvo
Izvršite - jer ako probudi se,
Ištipat će nam kožu svu od pete
Do tjemena i od nas čudnu tvar učiniti.

---

⁸⁵ To je aluzija na pjesmu "King Stephen was a worthy peer..." (vidi *Otelo*, II. čin).

⁸⁶ Misli *haljine* koje vise na konopcu.

Stefano. Umiri se, nakazo! Gospodine konopče, nije li to moj prsluk? Moj prsluk na konopcu! Što li je jadan skrivio da ga objesiše?

Trinculo. Ded, ded - pokradimo sve, pa i sam konopac - onda nas neće nitko moći objesiti.

Stefano. Hvala ti na toj šali. Evo ti za nju komad odjeće. Domišljatost neće ostati nenaplaćena, dok sam ja kralj u ovoj zemlji. "Pokradimo sve, pa i sam konopac - onda nas neće nitko moći objesiti." Sjajna dosjetka! Evo ti za nju još komad odjeće.

Trinculo. Hajde, nakazo, namaži prste ljepkom pa nosi sve što je još ostalo.

Caliban. Ja neću ništa od tog. Vrijeme ćemo
Izgubiti i svi biti pretvoreni
U guske il u majmune sa niskim
I jadnim čelom.⁸⁷

Stefano. Prihvati se, nakazo - pomози da odnesemo ovo onamo gdje je more bure vina, ili ću te izjuriti iz svoje kraljevine. Naprijed! Nosi ovo.

Trinculo. I ovo.

Stefano. Ej - i ovo.

(Čuje se buka lovaca. Uđe više duhova u slici pasa pa ih vijaju. Prospero i Arijel ih draškaju.)

Prospero. Uc! Vuko! Uc!

Arijel. Bijelko! Tamo, tamo, Bijelko!

Prospero. Medo, Medo! Tamo, Tigre, tamo! Drž!! Drž!!

(Istjeraju Calibana, Stefana i Trincula.)

Naredi mojim zlobnim dusima
Da zglobove im muče sijavicom
I da im žile zgrče starački
I štiplju ih, da budu pjegasti
Ko leopardi il ko risovi.

Arijel. Čuj, kako riču!

Prospero. Nek ih vijaju
Valjano! Ovaj čas mi predaje
Sve dušmane u moju vlast. Moj trud će
Dovršiti se zamalo i ti ćeš
Uživat u slobodi zrak. Sad hajde
Još malo sa mnom da mi poslužiš.

(Odu.)

---

⁸⁷ Nisko se čelo u starije doba smatralo nakaznim.

PETI ČIN

PRVI PRIZOR

*Pred Prosperovom ćelijom
(Uđe Prospero, u svojim magičnim haljinama, i Arijel.)*

Prospero. Do vrška sad moj naum dozrijeva,
A moji čari još se ne lome
I poslušni su moji duhovi,
A vrijeme pod tim svojim teretom
Sveđ napreduje.⁸⁸ Koji sat je?

Arijel. Oko
Šest sati. U to vrijeme, rekoste,
Da svršen bit će taj naš posao.

Prospero. Da, rekoh, kad sam podigo
Oluju. Reci, duše, kako kralj
Sa svojom pratnjom?

Arijel. Svi su zajedno
Sad uhvaćeni, kako ste mi ono
Naložili i uprav ko što ste ih
I ostavili. Svi su zaslužnjeni,
Gospodine, u gaju lipovu
Što vašu štiti ćeliju - i dok ih
Ne ispustite ne mogu se oni
Ni maći. Kralj i njegov brat i vaš -
Sva trojica su mahnuti, a drugi
Nad njima tuže puni gorkog jada
I straha - ali ponajviše onaj
Što zvali ste ga, gospodaru, "starim
I čestitim gospodinom Gonzalom".

---

⁸⁸ Naime: vrijeme je prijazno mojim namjerama.

Po bradi mu se suze omiču
Ko zimske kaplje s kapnice od trske.
Vaš čar je tako obuzeo njih,
Te, ako sad ih ugledate, još će
Umekšat vam se srce.

Prospero. Misliš, duše?

Arijel. I moje bi se, da sam čovjek.

Prospero. Pa će se
I moje. Ako ti, što tek si zrak,
Imadeš čuvstva, pa te dirnuo
Taj njihov jad - zar neće mene jače
Još ganut, koji njihova sam roda
Te svaku patnju teško osjećam
Baš kao što i oni. Premda su me
Krivicom svojom ljuto ranili
U živac, ipak plemenitiji se
U meni razum bori protiv bijesa -
Vrlina jer je uzvišenija
Od osvete. Svi oni sad se kaju,
Te moj je naum postigao svoj cilj
I nema više mrkih pogleda.
Sad idi pa ih pusti, Arijele -
Jer htio bih svoj čar da razbijem
I hoću da im pamet ozdravim,
Da budu što su bili.

Arijel. Idem po njih.

(*Ode.*)

*Prospero.*⁸⁹ O vile vi i vilenjaci gorski
I potočni i gajski i jezerski,
Vi, što na žalost nogom netvarnom
Za oseke Neptuna⁹⁰ lovite,
A kad se vraća, od njega bježite -
Patuljci vi, što igrajuć na travi
Za mjesečine, ostavljate gorke
Kolutiče,⁹¹ što ovce ih ne grizu,
A zabava je vaša pravit gljive
O ponoći - vi, što se radujete
Kad svečano se zvono večernje

---

⁸⁹ Ovo je mjesto vrlo nalik na Medejin govor u Ovidijevim *Metamorfozama*, VII, 197-206, koje je Shakespeare poznavao po Goldingovu prijevodu.

⁹⁰ Neptun je ovdje personifikacija mora.

⁹¹ Vjerovalo se da od plesa vilenjaka nastaju kolutiči od gorke trave, koje životinje neće dirati.

Razlijegat stane - s vašom pomoću
- I ako slabi sami ste po sebi⁹² -
Zamračio sam sunce podnevno
I buntovne sam vjete dozvao
I među morem zelenim i svodom
Azurnim⁹³ bijesni rat sam digao
I dao vatru strašnoj grmljavini,
Te Jupitrovim trijesom vlastitim
Rascijepio sam njegov jaki hrast -
I predbrežje sam tvrdo potresao
I s korijenjem sam iščupao jelu
I cedar - na moj mig su grobovi
Otvorili se te probudili
Spavače svoje i ispustili ih,
A sve to mojom tek vještinom snažnom.
Al sad ću se tog tvrdog čaranja
Okaniti, te hoću samo još
Zaiskat nešto glazbe nebeske,
Pa kada tako svršim naum svoj
Na ćutilima njihovim, za koja
I jeste čar taj zračni - slomit ću
Svoj štap i više sežanja duboko
Zakopati ga u zemlju, a dublje
No olovo je ikad mjerilo
Utopit svoju knjigu.

(Svečana glazba.)

(Vrati se Arijel; onda Alonso, kao lud; za njim Gonzalo; onda Sebastian i Antonio isto tako mahnuti, a za njima Adrian i Francisco. Svi uđu u krug što ga je Prospero bio načinio, i tamo stanu začarani. Kad to Prospero vidi, stane govoriti.)

Svečani

Ti glasovi, što najbolje su kadri
Umiriti nam pomučeni duh,⁹⁴
Nek izliječe tvoj mozak, štono sad
Bez koristi u lubanji ti vri. -
Svi ovdje stojte, jer ste opčinjeni. -
Gonzalo vrijedni, časni čovječe,
I moje oči bratske suze rone
Ko vjerne druge tvojih vidjela. -
Čarolije se gube pomalo
I ko što jutro prikrada se k noći,

---

⁹² Slabi su naime bez Prosperove pomoći.

⁹³ Tj. nebom.

⁹⁴ Shakespeare često ističe moć glazbe.

Razbijajući tamu, tako se
I njihov razum buditi počinje
I gonit maglu koja sad još
Obavija im bistri duh. - O, dobri moj
Gonzalo, moj izbavitelju vrli
I vjerni slugo svoga gospodara,
Naplatit ću to potpuno - i riječju
I djelom tvoje dobročinstvo. - Ti si,
Alonso, odveć bio krut spram mene
I moje kćeri, a u djelu tome
Pomagao je tebi i tvoj brat -
I zato sada stradaš. - Tebe brate,
Da, tebe što si moja krv i meso,
Častoljublje je tako obuzelo
I srce ti i dušu ugrabilo,
Te mislio si sa Sebastianom
- Što za to muči muku najljuću -
Da ubiješ vladara svog. Al ja ti
Sve praštam, premda bezdušan si tako. -
Već počinje da buja njihov razum
I plima koja sad se primiče,
Za kratak čas će sasvim poplaviti
Žal pameti što sada je glibovit
I blatani. Još me oni ne vide
I ne znaju. Donesi, Arijele,
Iz ćelije mi mač i šešir -

(Arijel ode.)

Hoću
Da skinem krinku, da se pokažem
Ko vojvoda kad bijah milanski.
Požuri mi se, duše, zamalo ćeš
Bit slobodan.

(Vrati se Arijel i pjeva, pomažući Prosperu da se odjene.)

Arijel.

Hitre pčele slijedim let,
S njome sišem svaki cvijet,
A kad sove čujem glas,
Primi me u noćni čas
Na svoju hrbat letipas!⁹⁵

---

⁹⁵ *Letipas* (*Pteropus edulis*) je vrsta netopira koji živi na otočju Istočne Indije. Ovdje je ta riječ uzeta poradi sroka. U originalu je riječ *bat*, a to je obični ljljak (šišmiš, *Vespertilio murinus*).

Veselo sada ću živjeti ja,
Kad je u cvatu nam priroda sva.

Prospero. Moj Arijele mili, teško će mi
Bez tebe biti, ali ću ti ipak
Slobodu dati. - Tako, tako, tako.⁹⁶
Do kraljeve mi lađe pođi sad
Nevidljiv, kako jesi. Tamo ćeš
Mornare naći gdje su usnuli
Pod palubom - pa ako su kapetan
I vođa budni, natjeraj ih amo -
Al smjesta.

Arijel. Zrak ću piti pred sobom⁹⁷
I vratiti se prije no vam bilo
Dva puta udri.

(*Ode.*)

Gonzalo. Ovdje stanuju
Svi jadi, muke, smetnje i čudesa!
Da hoće kakva nebeska nas moć
Izvesti iz tog strašnog kraja!

Prospero. Gledaj
O kralju, ojađenog Prospera,
Vladara nekad milanskoga. A da
Ne posumnjaš da s tobom govori
Živ knez, ja evo grlim te - i tebe
I tvoju pratnju lijepo pozdravljam.

Alonso. Da l' ti si to ili nisi, ili je
To opet neka varka čarobna
Što zavarat me hoće ko i prije -
Ja ne znam. Bilo tvoje udara,
Baš ko da si od krvi i od mesa,
I otkada te gledam nestaje
Iz moje duše boli kojom je
Savladala me ludost, bojim se.
Ta to se može - ako istina je -
Tek nekim čudom protumačiti.
Al vojvodine ja se odričem⁹⁸
I molim te, oprosti mi krivicu.
No kako to da živ je Prospero
I da je ovdje?

---

⁹⁶ Arijel naime pomaže Prosperu u odijevanju.

⁹⁷ *Piti zrak* znači ovdje vrlo brzo letjeti.

⁹⁸ Naime milanskog vojvodstva nad kojim mu je Antonio bio predao vrhovnu vlast.

Prospero (Gonzalu). Vrli prijatelju,
Ja hoću tvoju starost najprije
Da zagrlim, jer nema granice
Ni mjere tvojoj plemenitosti.

Gonzalo. Ja neću da se kunem, da li jest
Il nije ovo.

Prospero. Svi ste sapeti
U lance čara ovog otoka,
Što ne daju vam niti zbiljske stvari
Da vjerujete. - Zdravo, prijatelji,
Svi da ste zdravo!

(*Tiho Sebastianu i Antoniju.*)

Vrijedna gospodo,
Da hoću, sad bih eto mogao
Navući na vas bijes vladara vašeg⁹⁹ -
Al neću tu da naklapam.

Sebastian (za se). Gle, đavo
Iz njega govori!

Prospero. O ne. - A tebi,
Što najveći si nitkov, te bih usta
Opoganio da te svojim bratom
Nazovem - sve ti crne grijeha praštam
I vojvodinu samo svoju ištem
Od tebe, premda na silu je moraš
Povratit.

Alonso. Ako ti si Prospero,
Sve potanko nam kazuj kako si
Živ ostao i kako smo se tu
Sad susreli - jer tri su ure tek,
Što ovdje se na žalu rabismo,
A ja sam - jao, oštar li je žalac
Te uspomene! - tu izgubio
Svog dragog sina Ferdinanda.

Prospero. Žalim,
Gospodine.

Alonso. O, nenaknadiv je
Gubitak taj, i strpljivost mi veli
Da ne može zatomiti ga. -

Prospero. Prije
Bih rekao da niste njenu pomoć
Ni tražili, jer ja sam dobio

---

⁹⁹ Kad bi naime otkrio njihovu zavjeru protiv kraljeva života.

Od njene blage milosti i melem
I zadovoljstvo.

Alonso. Zar je tolik i vaš
Gubitak?

Prospero. Velik, koliko i nov.
A da podnesti uzmognem taj dragi
Gubitak, nemam jadan onoga
Što vama može donijet utjehu,¹⁰⁰
Jer ja izgubih kćerku.

Alonso. Kćerku? Bože!
Da oboje u Napulju sad žive
Ko kraljica i kralj i da sam ja
Zaglibio se sam u onaj krevet
Kaloviti, gdje sin mi leži! Kada
Izgubili ste kćer?

Prospero. Za posljednje
Oluje. - Vidim da se ta gospoda
Toliko dive ovom sastanku,
Te razum svoj potiskuju i neće
Da vjeruju ni svojim očima,
A riječi su im samo dah. - Al premda
Iz pameti ste bili izagnani,
To ipak znajte pouzdano da sam
Ja Prospero - baš onaj vojvoda
Što iz Milana bješe istjeran
I što se čudnim čudom izbavi
Na ovaj žal gdje vi se razbiste,
Da bude tu gospodar. Ali o tom
Za sada ništa više. To je povijest
Za duge dane, pa se ne može
Za doručkom ispričovijedati,
I nije zgodna za taj prvi susret. -
Svi dobro došli! Ova ćelija je
Moj dvor, gdje malu pratnju imam ja,
A podanika nigdje nijednog.
Al pogledajte, molim vas - i kad ste
Povratili mi vojvodinu, hoću
Da jednako vam dadem uzdarje
I da vas moje čudo obraduje,
Ko mene što je moje vojvodstvo.

(Ćelija se otvori te se vide Ferdinand i Miranda kako igraju šah.)

---

¹⁰⁰ Alonso naime ima još živu kćer.

Miranda. Ne igrate se lijepo sa mnom, dragi
Gospodine.

Ferdinand. To ne bih htio, draga,
Ni za sav svijet.

Miranda. Za dvaest kraljevina¹⁰¹!
O, za to bi se vrijedno bilo borit
I tu bih igru lijepom nazvala.

Alonso. O, ako i to otočna je varka,
Izgubio sam dvaput jednog sina.

Sebastian. Baš divno čudo!

Ferdinand (klekne pred Alonso). More prijeti strašno,
Al milosno je te sam prokleo ga
Bez razloga.

Alonso. Svim svojim blagoslovom
Obuhvata te sretni otac! Ustaj
I kazuj kako došao si amo?

Miranda. Divota! Kolika su krasna tu
Stvorenja! Kako lijep je ljudski rod!
O divni novi svijete, što u sebi
Imadeš takve ljude!

Prospero. Tebi on je
Nov.

Alonso. Tko je ova djevica što s tobom
Sad igrala se - jer se možete
Tri sata tek da poznajete? Je li
To božica što rastavila nas je,
A onda sastavila?

Ferdinand. Smrtna je,
Al vječni ju je Promisao meni
Namijenio. Odabrah je dok nisam
Za savjet mogo pitat oca svog,
A mislio sam onda da ga više
I nemam. Kći je ona ovog slavnog
Vladara milanskog, o kojemu sam
Već mnogu hvala čuo al ga nisam
Do danas vidio. Od njega dobih
Svoj drugih život ja, a ova gospa
Učinila ga meni drugim ocem.

Alonso. A ja sam njezin. Ali čudno je
Što moram svoju kćer zamoliti
Za oprostjenje.

---

¹⁰¹ "Dvadeset kraljevina" je ovdje isto, što i "sav svijet".

Prospero.   Prestanite, kralju!
Ne teretimo svoje duše jâdom,
Što minuo je.

Gonzalo.   Ja sam plakao
U sebi, jer bih bio inače
Već prije koju rekao. - O bozi,
Na ovo dvoje pogled bacite
I krunu svoga blagoslova na njih
Položite - jer vi ste nama put
Naznačili, što doveo nas amo!

Alonso. Ja velim amen.

Gonzalo.   Zar su tebe zato
Iz tvog Milana prognali, da sada
U Napulju tvoj porod kraljuje?
O, radujte se više nego igda
I zlatom to u vječne stupove
Usijecite. Na istom putu je
I Claribella muža sebi našla
U Tunisu, i brat joj Ferdinand
- Što sâm već izgubljen je bio - ženu,
A vojvodinu svoju Prospero
Na ubogome otoku, a mi
Svi sami sebe, kad već nitko nije
Svoj bio.

Alonso (Ferdinandu i Mirandi). Ruke amo. Vječni jad
I nevolja nek svlada srce onom,
Tko dobro vam ne želi!

Gonzalo.   Tako budi!

(Vrati se Arijel; za njim kapetan i vođa, omamljeni.)

O pogledajte, gospodaru moj,
O pogledajte - još nas ima tu!
Ne rekoh li da taj se nitkov neće
Utopit, ako ima vješala
Na suhu. - Ej, ej, hulitelju, što si
Na lađi božju milost grdio,
Na suhu nemaš kletava? Zar nemaš
Na kopnu usta? Kazuj, što je novo?

Vođa. Najbolja novost, da smo našli kralja
I pratnju zdrave - druga, da je brod
Što prije tri još sata držasmo
Da razbolimo se - dobro opremljen
I zdrav i čvrst, ko kad smo na more
Isplovili.

Arijel (tiho Prosperu). Da, gospodaru, svu sam
Tu službu nakon svoga odlaska
Izvršio.

Prospero (tiho Arijelu). O mudri duše moj!

Alonso. Što tu se zbiva, nije prirodno,
Već to je čudo nad čudesima.
Al kazuj kako amo dođoste?

Vođa. Da znadem da sam budan, kušao bih
Govoriti. Jer mi smo spavali
Ko zaklani i - ni sam ne znam kako -
Svi strpani pod palubu - i tamo
Probudio nas malo prije neki
Strahovit šum i rika, kriještanje
I urlanje i zveket lanaca
I razni drugi strašni glasovi,
Te zamalo smo bili slobodni.
Odjednom tada ugledasmo brod
Naš kraljevski u sjajnoj opremi
I čvrst i lijep i divan. Naš kapetan
Poskočio je da ga vidi, kad li
Ko u snu, u tren oka, nešto je
Odiyelilo nas od njih te nas amo
Dovelo.

Arijel (tiho Prosperu). Je li dobro bilo?

Prospero (tiho Arijelu). Sjajno,
Moj vjerni slugo! Bit ćeš slobodan.

Alonso. Labirint to je najčudesniji
Po kojem igda stupao je čovjek,
I više ima u tom događaju
No priroda je ikad stvorila -
Te trebalo bi nekog proroštva
Da naše slabo znanje ispravi.

Prospero. Ne, ne mučite dušu mozganjem
O čudnom tome događaju, kralju.
Kad bude zgodna, što će skoro biti,
Razložiti ću na vaše zadovoljstvo
Sve redom što se tu dogodilo,
A dotle mi se radujte i dobro
O svemu mislite.

(Tiho Arijelu.)

Ej, amo, duše!
Sad pusti na slobodu Calibana
I drugove mu, i razriješi čar. -

(*Arijel ode.*)

Al, milostivi gospodaru, vi ste
Zaboravili neke zgodne momke
Iz svoje pratnje, kojih tu još nema.

(*Vrati se Arijel, tjerajući pred sobom Calibana, Stefana i Trincula u ukradenim haljinama.*)

Stefano. Svatko neka skrbi za sve druge i nitko neka se ne brine sam za sebe, jer sve je tek suđeno. - Coragio, glavata nakazo, coragio!

Trinculo. Ako su to prava gledala, što ih nosim na glavi, ima ovdje nešto divno da se vidi.

Caliban. O Setebe, valjani to su dusi!
Ah, lijep li je moj meštar! Bojim se
Da kaznit će me.

Sebastian. Ha, ha! Kakva su
Stvorenja to, gospodine Antonio?
Je l' moći ih za novac kupiti?

Antonio. Zacijelo - jedan prava baš je riba
I nema sumnje da će kupca naći.

Prospero. Ta pogledajte nošnju ljudi tih,
Pa rec'te onda, jesu li pošteni!
Taj nitkov gadni sin je vještice,
U koje je tolika bila moć
Te mjesecom je samim vladala
I oseku i plimu pravila
I njegovom se vlašću služila
Još jače od njegov. Ta me trojica
Porobiše, a ovaj đavlović,
Kopilan taj se s njima zavjerio,
Da život će mi uzet. Dvojicu
Od tih nitkova morate da znate,
Jer vaši su - a to stvorenje mraka
Za svoje priznajem.

Caliban. Ištibat će me
Na mrtvo ime!

Alonso. To je Stefano,

Sebastian. Da, pijan je - al odakle mu vino?

Alonso. I Trinculo tetura od pijanstva.
Al gdje su našli čarobni napitak
Što tako je pozlatio im lica? -
A kako ti si pao u to blato?

Trinculo. Tako sam se oblatio otkad sam vas posljednji put vidio, te se bojim da mi nikad ne će izaći iz kostiju. Neću se morati bojati muha.

Sebastian. Ej, - kako Stefano?

Stefano. O, ne dirajte me - ja nisam Stefano, nego grč.

Prospero. Na otoku si htio biti kralj!

Stefano. Onda bih bio bolan kralj.

Alonso (pokazujući Calibana). Ja ne vidjeh još nikad tako čudnog stvorenja.

Prospero. Kao tijelom nakazan je

I vladanjem. - U ćeliju mi idi
- I drugove povedi sa sobom -
Pa ako mojoj milosti se nadaš,
Uredi mi je lijepo.

Caliban. To i hoću.

Ubuduće ću bit pametniji
Te tražit milost. Magarac sam bio
Nad magarcima, te sam pijanicu
Za boga držao i glupu tu
Budalu obožavao!

Prospero. Nosi se!

Alonso. Otale - a te tralje stavite
Gdje ste ih našli.

Sebastian. Bolje - ukrali!

(*Odu Caliban, Stefano i Trinculo.*)

Prospero. Sad, gospodaru, zovem Vašu Visost

I pratnju svu u svoju ćeliju
Siromašnu, gdje ovu ćete noć
Počivati, a ja ću - dijelom bar -
Provesti je u takvom pričanju,
Te ne sumnjam, da brzo će nam proći.
Ispričat ću vam povijest svog života
I što li sve doživio sam otkad
Na ovaj otok dođoh. Ujutro ću
Odvesti vas na vašu lađu - pa
U Napulj, gdje se nadam vidjeti
Vjenčanje slavno ovih zaljubljenih,
A onda ću se skloniti u Milan,
Gdje grob će bit mi svaka treća miso.

Alonso. Ja čeznem već da čujem povijest vašeg
Života, koja mora čudesna
Da bude uhu.

Prospero. Sve ću vam razložiti -

I mirno more vam obećavam,
I vjetar blag i tako hitra jedra,

Te stići ćete lađe kraljevske
Na debelome moru.

(Tiho Arijelu.)

Arijele -
Moj golube - to tvoj je posao,
A onda u elemente - u svoju
Slobodu! Zdravo da si! - Molim, hajdmo.

(Odu.)

EPILOG

što ga¹⁰² govori Prospero.

Ode moja snaga sva,
Te sam slab tek čovjek ja.
Sad il tu mi ostati je
Il u Napulj poći mi je.
Al kad dobih vojvodinu
I oprostih svu krivinu,
Dajte mi da mogu taj
Ostaviti pusti kraj.
Nek me vaše mile ruke
Oprostite od ljute muke,
Pa mi svojim blagim dahom
Napunite jedra mahom -
Inače je sav mi trud
Da se svidim, uzalud.
Dusi svi me ostaviše,
Čarat nisam kadar više,
Te mi mogu u tom jadu
Tek molitve lijek da dadu.
Molitvom se mogu svi
Izbrisati grijesi zli,
Stog mi dajte odrješenje,
Da steknete oproštenje.¹⁰³

---

¹⁰² Drži se da ovaj "Epilog" nije napisao Shakespeare, već neki drugi, slabiji pjesnik.

¹⁰³ Čitav taj epilog nije drugo nego pjesnička izjava da je komad svršen, i ujedno molba za odo-bravanje.

RJEČNIK

coragio (tal.) - hrabro

kažiput - putokaz

kerub - kerubin, anđeo višeg reda

kosnik - kosi jarbol na pramcu jedrenjaka, na kojega su privezana trokutasta jedra

košni jarbol - gornji dio jarbola (koji se sastojao od nekoliko trupaca); *košno jedro* - jedro četvrtastog oblika pričvršćeno na kosnik (v.)

kreja - vrsta ptice pjevice, šojka

ljeska - vrsta grmolikog drveta sa plodom nalik lješnjaku

monsieur (franc.) - gospodin

Najade - riječne nimfe, gospodarice potoka i izvora; vrijeme provode u bezbrižnoj zabavi

Napoljac - Napolitanac, stanovnik Napulja

naprščad - dojenčad, djeca na prsima

sekt - vino napravljeno od suha grožđa (prošek)

starežarski - staretinarski

zabrečati - zazvoniti

zaman - uzalud

zublja - baklja

žutilovka - polugrmolika biljka sa žutim cvjetovima (*genista tinctoria*)